46րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 387 — Կ. ՊՈԼԻՍ, 1902 ՅՈՒԼԻՍ 19/1 ՕԳՈՍՏՈՍ — ՈՒՐԲԱԹ — 26 ՐԷՊԻՒԼ ԱԽՐ 19 ԹԵՄՈՒԶ 1318

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉI-EFKIAR
38, Grand' Rue de la S-Porte, 38
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱՏԵՐԷՆ ՕՐԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يومى و سياسى غزته در
ادارهخانهسى: باب عالى جادهسنده نومرو ٣٨

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ,
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԳԻՒՂԱՑԻ ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՄԸ ՀԱՅԵԱՑՔՆԵՐԸ ՕԿԻՒՍԹ ՔՕՆԹԻ ՊԻՒԽՆԷՐԻ ԼԻԹՐԷԻ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

(Բարիզի Ցոլացումներուն պատասխան)

23 մայիս և 338 թիւ «Մանզումէ»ն կը պարունակէր «Ցոլացումներ Բարիզէն» վերնագրով թղթակցութիւն մը, «Մոգպետ» ստորագրութեամբ։

Այս թղթակցութիւնը բաներ մը հասկցնել կ'ուզէր Հայ ժողովուրդին՝ կրօնի ծանրակշիռ հարցին վրայ շատ յախուռն կերպով խօսողները, անուանի գերահռչակ, երկաթեայ գիտուն անուանելովը։ Ուստի իբրեւ կրօնի պաշտօնեայ մը պարտականութիւն սեպեցի ինծի, քօղի տակ պարտկուած գաղափարներ մերկապարանոց ընել և զգուշացնել Հայ ընթերցողները սխալ ուղղութենէն, ուր կը տանին այդ կարգի գրութիւններ։

* *

Բողիթիվիսթ փիլիսոփայութեան հիմնադիր Օկիւսթ Քօնթի մահարձանը կանգնած են Փարիզի մէջ և մեր Պ. Մոգպետը կրցած է գրել անմիջապէս «Նա էր ԺԹ. դարուն ամենամեծ խորհողը, ինչպէս կ'ըսեն քննադատներ». այս խօսքը իմ կարծիքով կը կոչուի ֆրանսական մեծաբանութիւն։

1880 թուականին ամէնուս սիրելի Հայ ուսուցչապետն՝ Ռէթէոս Պերպերեան «Ժողովրդեան Զբօսանքներ»ը անուն գործ մը կը հրատարակէր որուն առաջին տողը կը սկսէր սա բառերով. «Իւկօ՝ ամէն դարուց բանաստեղծներուն մեծագոյնը». այդ հատուածը իրաւացի կերպով քննադատուեցաւ նոյն ինքն Եղիա Տէմիրճիպաշեանէն և յանձնարարուեցաւ որ «գուցէ» բառը կցուէր այդ հատուածին։ Ըստ այսմ ես ալ կ'առաջարկեմ որ Փարիզի մէջ հրատարակուող ֆրանսացի քննադատներու որոշումները իբրեւ պատգամ մեզի ընդունիլ տալու թող չի ճգնի Պ. Մոգպետը, վասն զի ա'լ հայ ժողովուրդի զարգացած դասէն ստուար մեծամասնութիւն մը զզուած է լսել Ֆրանսայի մարդոց ու գործոց մասին հրատարակուած մեծաբանութիւնները։

Ֆրանսական ժողովուրդին յատուկ է իրենց ունեցած ոնչչան և երկրորդ կարգին վրայ գտնուող գիտուններն իսկ պանծացնել և բոլոր աշխարհին հռչակել իբրեւ նշանաւոր և առաջնակարգ գիտուններ՝ սակայն 60ական թուականներու միամիտ համոզումները ա'լ արեւելքի մէջ ժուռ գալ ներելի չէ խորհող մտքերու համար։

Գիտնական աշխարհին մէջ ծանօթ իրողութիւն մ'է թէ գերմանական և անկլօ-սաքսօն ցեղին հզօր գիտնականներու գործեր իւրացնելով՝ ինքզինքնին իբրեւ գտիչ, իբրեւ հեղինակ յառաջ քշող ֆրանսացի գիտուններ կը գտնուին։

Սակայն և այնպէս ֆրանսասիրական գրականութեան հոսանքը այնքան ազդու է մեր կարգ մը երիտասարդներու վրայ, որ կը հաւատամ թէ յետոյ պիտի ծափահարեն Պ. Մոգպետին սա բացագանչութեանը առթիւ, «Այս ամէնքը կը գրեմ, որովհետեւ այն յարգանքը որ այսօր կ'ըլլայ այդ մեծ փիլիսոփային մահարձանին բացման առթիւ, մինակ Ֆրանսացիներուն պէտք չի պատկանի, այլ համայն տիեզերքին»։ Նորոնը իր այս խորունկ համոզումը հաստատելու համար կը յիշէ սա պարագան թէ «Մահարձանի շինութեան յանձնաժողովը ահագին թիւով նամակներ ընդունած է, ուր Քօնթի գիտական... փառքը կը յիշատակուի»։

Ֆրանսան մօտէն չի ճանչցողներ կը խաբուին այդ խօսքերէն և կը կարծեն թէ տիեզերքի ամէն ազգերէն միլիոնաւոր համակրանաց նամակներ գացած ըլլան մահարձանի յանձնախմբին, ուստի և պարտք կը սեպեմ գրել թէ եղելութիւնը Պ. Մոգպետին նկարագրածին պէս չէ ամենեւին։ Ֆրանսայի զանազան կողմերէն իրաւ է կրնան գացած ըլլալ քանի մը հազար նամակներ, մէկդի թողլով նաեւ այն պարագան թէ երբ քննութիւն մը բացուէր Օկիւսթ Քօնթին համակիրներու և հակակիրներու համեմատական արժէքին մասին՝ թերեւս միլիոնաւոր էին հակակիրները՝ բայց Ֆրանսան տիեզերք ըսել չէ։

Ֆրանսական բարքերն այնպիսի են որ իրենց ցեղին վերաբերեալ որ և իցէ անձ կամ իր, տիեզերքի հիացման առարկան կը կարծեն և իրենց ցեղին ըրած ցոյցերը տիեզերական ցոյցեր կը նկատեն։ Ֆրանսացիներուն կարծիքով Իրենց Ֆրանսան ամենուն սիրելին է
» բանակը ամէնէն պատկառելին է
» շամբանեան տիեզերքի գինին է
» քաղաքականութիւնը տիեզերքի կանոնն է
» Էլիզէ Ռըքլիւ տիեզերքի առաջին աշխարհագիրն է
» Տէլքասէն տիեզերական կառավարիչն է
» Պէրթըլօ նորէն պիտի ստեղծէ տիեզերքը
» Ֆրանսուա Քօփէն տիեզերքի բանաստեղծն է

Հապա իրենց Փարի՛զը, ո՛հ, անիկայ ՏԻԵԶԵՐՔԻ ՍԻՐՏՆ է. Վիքթօր Հիւկօն այսպէս ըսեր է։

Այս ամէն պոռոտախօսութիւնները Ֆրանսայի մէջ ուսում առնելու գացողները մտիկ կ'ընեն պուլվարներուն վրայ և զարմանալին հոն է որ իբրեւ ճշմարտութեան ցոլքեր մեզի կը սկսին նկարագրել, այդ խմբին կը պատկանի և մեր Պ. Մոգպետը։

Ֆրանսական ազգին այդ գոռոզ բնաւորութիւնը արեւելքի ազգերուն մէջ ալ Յոյնը ունի։

Յոյն մոլեռանդ դասակարգին համար «Բանայետ»ն Յոյն է, Յոյն զարգացած դասակարգին համար «Էլէնիքա»ն այն անմահ լեզուն է, որուն ոչ ոք պիտի կրնայ հաւասարիլ յաւիտենական դարերուն մէջ են. են.։

Այս է իրականութիւնը երկու ազգերուն բարուց և զգացմանց որոնց վրայ անաչառ քննադատութիւնը կը ծիծաղի։

Արեւելքի մէջ Ֆրանսասիրական հոսանքը այնքան սաստիկ էր պահ մը որ 1870 թուականին ոչ ոք կը հաւատար թէ Ֆրանսան կրնար յաղթուիլ կամ թէ Նաբոլէոնը գերի վարուիլ, գերմանական ազգին վրայ ա՛յնքան անորոշ էին գաղափարները, այնքան անծանօթ էր արեւելից՝ գերման հզօր միտքին գործերը, ա՛յնքան տկար համարուած էին ուրիշները Ֆրանսայի բաղդատմամբ, և սակայն ցուրտ իրականութիւնը եկաւ պաղ ջուր լեցնելու արեւելից մէջ խոր արմատներ ձգած այդ ընդհանուր համոզման վրայ և հասկցնել թէ Եւրոպան յառաջ վարող հանճարները ֆրանսականէն տարբեր հողի վրա՛յ ալ կրնան բուսնիլ։

Այսօր ալ տակաւին կը գտնուին մեր մէջ մարդիկ, որոնք կը կարծեն թէ ֆրանսական ազգին ԱՆԿՐՕՆ ԿԸՐԹԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԵՆԷՆ հրաշքներ պիտի յառաջ գան, վա՛յ անմտութեանս։ Ազգեր և ժողովուրդներ հանդիսատես են այսօր այդ մեծ ազգին հետզհետէ սպառելուն ու տակաւին կը ճգնին ոմանք պանծացնել այդ ազգին ներքին ու արտաքին վարչական գործերուն իմաստութիւնը։

Գէթ հայ գրիչներ ամէնէն առաջինը ըլլալու էին Ֆրանսայի մտաւոր յոռի ուղղութիւնները պախարակողները և կը տեսնենք որ հակառակը կը գործուի ամէն օր։

Արեւելքի ժողովուրդներու մէջ Հայ ժողովուրդը ամէնէն աւելի ընտանին էր, ամէնէն աւելի բազմածին, ամէնէն աւելի կրօնասէրն է, ուստի և ըստ իս Հայը ամենեւին պէտք չունի հիանալ ու ծափահարել եւրոպական ազգերու մէջ ամէնէն աւելի ԱՆԲԱԶՄԱԾԻՆ, ԱՆԸՆՏԱՆԵՍԷՐ և ԱՆԿՐՕՆԱՍԷՐ ազգը ու իր գործերը։ Ֆրանսական ազգին կանգնեցուցած մահարձաններուն առջեւ գլխիբաց կամ աւելի ճիշդը բերանաբաց հիանալու պէտք չունինք ո՛չ այսօր ո՛չ ալ վաղը։

Եւ եթէ տիեզերքի բոլոր ազգերուն համար պէտք մ'է հետեւիլ Ֆրանսական ազգին բռնած մեթոտներուն, տակաւին շատ խնդրական պիտի մնայ արեւելքի ազգերուն որդեգրել այդ ազգին սկզբունքները կամ քալել անոր բացած պողոտայէն։

Հայ ժողովուրդը միշտ պէտք է գիտակից մնայ իր կրթական և կրօնական ճշմարիտ յառաջդիմութեան պայմաններուն և հեռուէն եկող շլացուցիչ ցոլքերու ներքեւ պարտկուող անհիմն սկզբունքներու ետեւէ երթալու պէտք չէ որ տեսնէ։

Պ. Մոգպետը շատ ծանրացեր էր զոյգ մը հայ գիտուններու վրայ վասն զի անոնք հաւատարմօրէն աշակերտած են Օկիւսթ Քօնթի և իր Ֆրանսացի աշակերտ [illegible] Լիթթրէին ու գուցէ Անգլիացի աշակերտ Սթիւարթ Միլին։

Այդ զոյգը կը կազմեն Իզմիրցի Գալուստ Կոստանդեանը և Եղիա Տէմիրճիպաշեանը։

Այս երկուքէն Պ. Մոգպետին սիրելին է մանաւանդ Գալուստ Կոստանդեանը, զոր և կ'անուանէ «Երկաթեայ գիտուն» են.։

Եղիային ալ երբ կարգը կուգայ, նա կը հետեւէր կ'ըսէ Լիթթրէին՝ իբրեւ ճշմարտութեան առաքեալին և անոր գրական ուղղութեան՝ իբրեւ իր Աւետարանին։

Զի զարմացայ այդ բացատրութիւններուն վրայ, քանզի ինծի պատահած է լսել երբեմն որ ոմանք անուանեն Կոստանդեանի «Մէթոտի Վրայ»ն ԺԹ. դարուն Աւետարանը։

Անշուշտ մոռցուած չէ Ֆրանսացի բանաստեղծ Վիքթօռ Հիւկոյի «Թշուառներ» վիպասանութեան համար Իզմիրի տպագրութեան մէջ գործածուած տիտղոսներու անօրինակ առատութիւնը, որոնց կարգէն էր նաեւ «ԺԹ. Դարի Աւետարան» բացատրութիւնն ալ մինչդեռ լուրջ Ամերիկացին իր գրադարաններէն դուրս կը կը հանէր զայն իբրեւ անարժան պզտիկներու բարոյացուցիչ գրքերու կարգին մէջ գտնուելու։

Ասով չի հասկնան Պարոնայք Մոգպետ և ընկ. թէ մենք «Լէ միզէրապլը»ին արժէքը կ'ուրանանք. ո՛չ երբէք, այլ կ'ուզենք որ ֆրանսական հեղինակութիւններու չափազանցուած գովեստներուն չափ մը ու սահման դրուէր։

* *

Եղիա Տէմիրճիպաշեանին անձնական նկարագրին վրայ չունիմ ինչ գրելու, զանիկա մօտէն կը ճանչնամ և սիրելու պատճառներ ալ ունիմ. սակայն անոր համակ էութիւնը ֆրանսական յեղյեղուկ բնաւորութեան դրոշմը կը կրէ ուստի և իր գրական ոճը մերթ կրօնի հակառակ և երբեմն ալ կրօնի գաղափարին հիացող ձեւերով հրատարակուած, մնացած է թէեւ երիտասարդութիւնը խմորելով ֆրանսական մտածութիւններու ընտանութեամբ, սակայն անբաղդատելի կերպով վար կը մնայ Կոստանդեանի գործած չարիքէն։ Ժամանակէ մը ի վեր է որ ճիգ մը կը թափուի Կոստանդեանին յիշատակը փառաւորելու, ուստի և անկիւններ մնացող զանազան դէպքերով՝ կ'ուզուի ողջնցնել այդ ՄԵՌԱԾ մարդուն գիրքն ու ազդեցութիւնը։ Քանի մ'օրեր յառաջ Իզմիրցի Խաչօն դրաւ նախաթանը հիմակ ալ կը շարունակէ Պ. Մոգպետը։ Մենք դժբաղդութիւնը ունեցած ենք կարդալու Կոստանդեանին «Արեւելեան գիտական մատենաշար»էն վերջը «Մէթոտի Վրայ» անուանուած գրքոյկը։ Ուրիշ դժբաղդութիւն մ'ալ ունեցեր ենք 1889ի արուեստահանդէսին ժամանակ Ֆրանսան այցելելու և մանաւանդ Բարիզ բնակելու բաւական ժամանակ և մօտէն շօշափելու ֆրանսական բարքերն ու սովորութիւնները։ Բայց ինչպէս որ Պօքչիօի Տասնօրեակին մէջ պատմուած Հրեան Հաւմ այցելելով, կաթոլիկ քրիստոնեայ կղերին ան տեսնուած հակաքրիստոնեայ ընթացքները տեսնելուն հակառակ՝ ինք քրիստոնէութիւնը ընդգրկեց, ես ալ Ֆրանսան այցելելէ, անոր լեզուն և գրականութիւնը սերտելէ վերջը՝ անսիրելութիւն մը ունեցայ ա՛ն ամէն բաներու դէմ որոնք ֆրանսական դրոշմ կը կրեն։ Նմանապէս սերտելէ վերջը Կոստանդեանի գրիչէն ելած բոլոր գործերը՝ առեցի ես այն բոլոր սկզբունքները, որոնցմով լեցուցեր էր անիկա իր երկերը։

Գրքատանս մէջ վերի կողմը շարած եմ Եղիա Տէմիրճիպաշեանին գրիչէն ելած և Ա. Ազատախոհեան ստորանունով հրատարակուած փիլիսոփայական բառարանի Նախափորձն ու փորձը, ճիշդ քովիկը գետեղած Գ. Կոստանդեանի «Մեթոտին Վրայ»ն. գիտէ՞ք ինչու, որպէս զի ամէն վայրկեան յիշեմ խեղճուկրակութիւնը ան ամէն տը կարգի հեղինակութիւններու, որոնք ֆրանսական ունայնաբանութիւններու ճիշդ հետեւողութեամբ պատրաստուած կը պարծենան ստանած ըլլալ Կրօնի գաղափարին։ Ողորմելի փիլիսոփաներ ամէն անոնք, որոնք Կեղսոսէն մինչեւ Սթրաուս հաւատացին թէ իրենց ուժով պիտի տապալէին Աւետարանը։

* *

Իզմիրցի Խաչօն ուշ էր մնացեր. անցած տարի երբ բարեհաճեցաւ Պ. Գալուստ Կոստանդեան «անկղեր լուսաւորութեան Քանանը» երթալու, հիւլէաստեղծ բնութեան աւանդելով իր մարմինին հիւլէները, կտակ մ'ըրած էր. «Իմ գիրքերս կը կտակեմ Իզմիրի Յոյն գրքատան»։

Շատ գոհ մնացինք մենք այդ կտակէն, վասն զի անշուշտ անոնք ընտրանօք զատուած էին ֆրանսական գրականութեան ԴԻՐՏԸ կազմող փիլիսոփաներու գիրքերէն, քանզի գաւառի առածը կ'ըսէ.

Նըմանը զնըմանին
Սատանան՝ ալ իր խնամին։

Բայց որովհետեւ այդ կտակ փուշը ազդեցութիւն կ'ընէր Իզմիրի մէջ և Իզմիրէ դուրս Կոստանդեանը փառաբանող ջոկատին վրայ, ողբեր յօրինուեցան այդ կորուստին և չքմեղանքներ գրուեցան թերթերու մէջ ըսելով թէ, «ո՛վ գիտէ ի՛նչ բանաւոր պատճառներէ թելադրեալ Կոստանդեան կտակեց իր գիրքերը Յոյն ազգին»։

Բայց պարտկուելիք բան չէր եղածը, անուանի Աճէմ Օղլիի կտակէն ետքը իրենց հերոսինը կը մնար իր բովանդակ խայտառակ մերկութեանը մէջ՝ կը մտածէին ելից հնարը գտնելու և և ահա գտան տարի մը մտմտալէ ու կմկմալէ վերջ։ Այո՛, նոր գտան այն բաղձացուած բացատրութիւնը որով իրենց սիրելիին անտարբերութիւնը պիտի սրբագրէին և պատուանդան մը պիտի կազմէին այն գրաւոր մահարձանին, զոր պիտի կազմէր Բարիզի առուշաններուն մէջ բնակող Պ. Մոգպետը։

Խաչօին պատմութիւնը. — «Գիտէ՞ք, ինչո՞ւ սրդողեր է Պ. Կոստանդեանը և իր ճոխ գրքատունը յոյն գրադարանին կտակած է. — Վասն զի Իզմիրի Ս. Մեսրովպեան գրքատան 30 ֆրանքնոց (անշուշտ ֆրանսերէն) գիրք մը կ'ընծայէ օր մը Քօչէյէլեան հանգուցեալը և չաբաթ մը վերջ ըստ պատահման երբ վարժարան այցելելով գրքատան մէջ կը փնտռէ իր նուիրած գիրքը՝ անյայտացած կը տեսնէ զայն, ուստի և կը զզուի անիկա և ժողովուրդը անարժան կը սեպէ իր նուէրներուն»։

* *

Կ'երեւայ թէ Իզմիրի մթնոլորտէն է, որ անկից ծնած մարդիկը շուտով խռով կ'ընեն։ Բայց մեր ԹԻԹԵՂՆԱՅ գիտնական Պ. Կոստանդեանը գրականապէս որի՞ ծառայած է, ո՞ւր էք ո՛վ դամբանախօսք, որ զերծ էք կղերին նողնակալ ոգիէն։ «Մեռեալներուն յարգանք կը պարտինք» կ'ըսեն քաղաքավար գրագէտները, իսկ ես որովհետեւ շատ եմ կարդացեր «Մեթոտի Վրայ»ն և անկից սորված եմ ոճս՝ զիս բոլորովին ազատ կը զգամ Կոստանդեանի փառապսակը շինուած ժամանակ հաչակել թէ

Չէ՛, եղբայրիկ, այդ մարդը սիրամարգի փետուրներով զարդարուած ագռաւին կը նմանէր.

Թէ անոր կարծեցեալ խորին հմտութիւնը ֆրանսական գրականութեան թափթփուքներէն անդին անցած չէր.

Թէ անիկա նկարագրի տէր չէր։

Ց. Գուրգէն էֆ.ի Աթէնք և Իզմիր ուղեւորութենէ վերադարձին հարցուցի. — Ի՞նչ կեանք կը վարէ Պ. Գալուստ Կոստանդեանը։ — Պատասխանեց.

ԽՈՒՄԱՐ ԿԸ ԽԱՂԱՅ

Մեղքը Գուրգէն էֆ.ին ճիտը, որ գաւառացի տղու մը հարցմանը դէմ ճշմարտութիւնը խօսելու բարեմտութիւնը գործած է։

* *

Մեծահռչակ գիտնականներ, որոնք կը հնազանդին Աւետարանին՝ հաստատած են թէ «ապականեալ սիրտն է Աւետարանին չի հնազանդելու մեծ ազդակը» և 30 դարեր առաջ դարուն անուանի խորհողը (Ֆրանսացի չի կարծուի), սաղմոսերգու մարգարէն Դաւիթ՝ գրած է սա վեհավճիռ՝ Կոստանդեաններու ջոկատին մասին «Ասաց անզգամն Ի ՍՐՏԻ ԻՒՐՈՒՄ թէ ոչ գոյ Աստուած։»

Ես կը խնդրեմ Հայ երիտասարդութենէն որպէս զի ազնիւ սիրտ կրէ, պարկեշտ բարք ունենայ, Փարիզի շուայտ կեանքը չերազէ մանաւանդ թէ կեանքի վրայ չի կազմէ դրապաշտներու ունեցած յուսահատ գաղափարները այլ հաւատայ թէ այս կեանքը անցողական մ'է, հաւատքի, յոյսի և սիրոյ երրեակ առաքինութիւններով զարդարուած ազնիւ անհատականութիւններու, և յառաջաբան մ'է ուրիշ լաւագոյն երկնային կեանքի մը որ իրական է, որ հաւատալի է։

Այսպէս ըսաւ մեր փրկիչը և պէտք է գիտնանք որ «երկինքն ու երկիրը կրնան անցնիլ բայց անոր խօսքերը չեն կրնար անցնիլ»։

Օկիւսթ Քօնթի արձանը պիտի փշրուի օր մը, ինտոր ջարդուփշուր եղած են Կեղսոսներու, Պորփիւրներու համբաւի խմբանդրիները. «Մեթոտի Վրայ» գիրքը դիցուք թէ հեղ մ'երկուք ալ պիտի կրնայ տպուիլ ու մոռցուիլ, Վօլթէռներու և Վօլնէյներու համոզումները չքանալու արդէն իսկ երես բռնած են, շատ չուշանար Լիթթրէիններն ու Պիւխներիններն ալ պիտի երթան ըստ Տէմիրճիպաշեան բացատրութեան Նիրվանային մէջ հանգչի՛լ, և Եղիան, որուն գրական գործերուն վրայ կը սքանչանար գրող մը «Իբրեւ ընդ քըճքճեալ ծիրանին հայ լեզուին», կենդանւոյն պիտի տեսնէ անշուշտ իր գրական ու փիլիսոփայական գաղափարներուն հոգեվարքը, բայց ատոնց ամէնուն դէմ կայ գիրք մը որ հազարերորդ դարուն մէջ ՄԻԼԻԱՒԵՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ պիտի հասնի, ատ գիրքին անունն է ԱՒԵՏԱՐԱՆ։

Անուն մը կայ որուն առջեւ յաւիտենական դարերուն մէջ ծունկի պիտի գան ու երկրպագեն, այդ անունն է ՅԻՍՈՒՍ։

Այո՛, «որ հարցի ընդ վէմս այս անշուշտ փշրեսցի»։ «Դրունք դժոխոց զնա մի՛ յաղթահարեսցեն»։

* *

Զըլլայ թէ Պ. Մոգպետականք կարծեն և ըսեն մտովի թէ «սա տէրտէրը յետադէմ գաղափարներով ալլի, մոլեռանդ կղեր մ'է, որ չէ երբեք տեսած կրօնի քննադատութիւններ մշակող գիտուններու գործեր, կամ թէ ենօֆ է, կը վախնայ որ մի՛ գուցէ մէթոտականք կամ դրապաշտիկք յաջողին տապալել կրօնը ու ինք անօթի մնայ։» Ո՛չ, ո՛չ, հազար անգամ ո՛չ։

Ռընանի «Վարք Յիսուսի»ն իր բնագիրին մէջ կարդացած եմ և ունիմ. մինչդեռ Վօլնէյի անունն իսկ երազնուն մէջ չը տեսնող հայ երիտասարդներ գիտեմ որոնք Աստուծոյ տաճարը մտնելը ամօթ կը սեպեն իրենց գիտնականի համբաւին, մինչդեռ ո՞ւր Ռընան և ո՞ւր Վօլնէյ այնքան որ դար առ դար Աւետարանի քննադատութիւնք կը կերպարանափոխին և մեր իմաստակ՝ Ֆրանսամոլ երիտասարդութիւն Աւետարանի վրայ Վօլնէյի քննադատութիւններու գաղափարն կը տածէ — ամօթ իրենց —։

Տեղն է ըսել Նեւտոնի խօսքը, զոր ուղղեց Հերշէլի, «Պ. փիլիսոփայ, դուն չե՛ս կարդացած Ս. Գիրքը և չի վայլեր գիտնականի համբաւիդ չի գիտցած բանիդ վրայ այդքան թեթեւօրէն վճիռ կարել։»

Շարունակելով ինքնագովութիւնս, քանզի ոճիս այդ մասն ալ կը պարտիմ Տէմիրճիպաշեանի հեղինակութիւններուն ուսումնասիրութեան, կ'ըսեմ պատմութեան փիլիսոփայութիւնը սերտեր եմ՝ Տրէյբըրի գերահռչակ գրքին վրայ և ինծի անծանօթ չէ «Պըքլ»ի «Սիվիլիզասիօն տ'Անկլըթէռի» նման գործ մը ու Տարվինի «Օրիժին տէ լ'Էսփէս»ը արհամարհելի չեմ սեպեր իմ տեսութեանս, քանզի բոլոր գիտութեան բանւորներուն աշխատութիւնները չէ կարելի մէկ ջուրով լուանալ՝ մինակ թէ կեղծ գիտնականներուն տալ իրենց չունեցած արժանիքը՝ ատիկա անընդունելի է ինծ և ա'ն ամէնուն համար, որոնք կը հաւատան ըստ Աւետարանին թէ «Տէրը գոռոզներուն հակառակորդն է, և շնորհք կուտայ խոնարհներուն»։

Ուրեմն դիւրահասկնալի է որ Պ. Մոգպետականներուն հաւասարն եմ դարուս յառաջդիմութեան հետ քալած ըլլալու մասին, թէեւ երկու հակառակ բեւեռները գացած լինինք։

Իրաւ է որ չի պիտի ներեն ինծի անոնք թէ, ես ինչո՞ւ Ժիւլ Սիմոնի նման բացարձակ կը հաւատամ թէ արդի Ֆրանսան անկման կ'երթայ։

Չի պիտի ներեն ինծի երբ ես անբարոյական համարիմ Փարիզի ա'ն քօլէժին տեսուչը, որ փորձառական (դրապաշտի՛կ) անդամազննութիւն սորվեցնելու նպատակաւ, վարժարանի ուսանողութեան առջեւ մերկանդամ վիճակի մէջ տղաբերքի ցաւեր քաշել կուտար մի որ և իցէ Ֆրանսուհիի։

Ցոլուածիս սկիզբները ըսի թէ դժբաղդութիւն կը սեպեմ ինծի Ֆրանսա գացած ըլլալս, մինչդեռ մեր քաղաքացի մեծատուններու քանի՜ քանի՜ անառակ որդիներ ախը կը քաշեն այդ քաղքին և քիթերնին բերաննին պիտի ծռմռկէին թէ «ի՛նչ երջանիկ է եղեր սա տէրտէրը որ գիւղացիի զաւակ՝ կրցեր է երթալ Էլտորատօ»։

Բարիզի մէջ ամենայն քաջութեամբ գացի Նօթր Տամի եկեղեցին և ունկնդրեցի պատարագի վսեմ արարողութեան, թէեւ ատով յետադիմական, անդրջրհեղեղեան կոչուելու հաւանականութիւնը շատ զօրեղ էր իմ հայ եղբայրներուս մէջ, որոնք Բարիզի մէջ են և սակայն չի գիտեն թէ ո՞ր փողոցին մէջ կը գտնուի «Պիպլիօթէք Նասիօնալ»ի պէս պատուական հաստատութիւն մը, և ամենայն ազատախոհութեամբ, դուն ըսէ ֆրանսական թեթեւաբարոյութեամբ, ամէն երեկոյ կը դեգերին Պիւլիէի դուռիքը, ուր իբրեւ յետադիմական չի կրցի մտնել և ուր ի վերջոյ ուսանողութիւնը անպատկառօրէն պիտի առաջարկէր ուսանողուհիներուն մերկ վիճակի մէջ, իրենց հետ պարել՝ իբրեւ անմեղ զբօսանք մը։

* *

Վերջացնելով մեր այս առաջին յօդուածը կ'ըսեմ. մեր մէջ կան այնպիսի գրողներ, որոնք հոգի կուտան Էմիլ Զօլաներու երկերուն և «Փառինիւ»երու նման ֆրանսական լպիրշ հրատարակութիւններու վրայ արդարացումներ կը յղանան ու կը հրապարակեն ու բերդ մ'ունին ուր կ'ամրանան — Երգ Երգոցը — Հէ՞յ կը կոչեմ Պ. Զօհ-

բացը իր ստորագրութիւնովը։ Չեմ ըսեր թէ Պօքլիօյի «տասնօրեակ»ին կամ Զօլայի ու Տօտէի գործերուն մէջ որ և իցէ չափով մը բարոյական չուսուցուիր՝ խառն մեղկացուցիչ, մոլորեցուցիչ սկզբունքներու, սակայն զանոնք բաղդատե՞լ Ս. Գրքի վեհ, առողջ և յաւիտենական սկզբունքներուն՝ ատիկայ է որ չեմ կրնար ներել։

ԺԹ. դարին կէսէն աւդին գործուեցաւ այն մեծ սխալը երբ Ֆրանսացին կրթուելու և ուզեցին մեր ցեղը ձուլել ֆրանսակա՛ն կաղապարին մէջ. ահա մեծ գաղտնիքը, որով ծնաւ «աշխարհաքաղաքացի»ի սկզբունքները բարոյականի առողջ սկզբունքներու բացակայիլը մեր ընտանեկան յարկերէն և երիտասարդութեան բարքերէն, որով մայրաքաղաքի և Իզմիրի հայ երիտասարդութիւնը օտարացաւ մեզի յատուկ առաքինութիւններէ և որոնց օրինակին վախեմ թէ պիտի հետեւի գաւառացի երիտասարդութիւնն ալ կուրկուրայն։

Կամպէթթան ըսեր է «կղերականութիւն՝ ահա՛ թշնամին»։ Ես ալ կ'ըսեմ. «անկրօնութիւն՝ ահա մեր թշնամին»։

Ուստի և երբ «օսմօնցիներ»ը։ բօլշեւիքներն ու պէ-խնէրականները փառաբանեն ու երգեն իրենց դիւցազունքը կամ ցոլացնեն Բարիզի փողոցներու մէջ կանգնած արձաններու նչոյլները և կամ դովասանականներ յօրինեն իրենց վաղանցի՛կ ու տեղակա՛ն դրութիւններու վրայ, մենք իբրեւ ժողովուրդի իրական բարոյական յառաջդիմութեան մշակներ, քարոզենք աւետարանը իբրեւ գիրքերու գիրքը։ Հայ ընտանեկան կարգ ու սարքին համար է՛ն դրական փիլիսոփայութիւնը։

Քարոզենք Քրիստոսի աստուածութիւնը. ընտանականներուն գայթակղութիւն, պիւխնէրականներուն յիմարութիւն...։

ՎԱՐԴԱՆ ՔՀ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ

Բէնկէ-ա 22 Յ-ւ-ի- 1902

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Եօհանէսպուրկ 25 յուլիս.— Պօէրներու մեծագոյն մասը աշխուժով ու գործունէութեամբ կ'աշխատի ագարակներուն մէջ, և հոգ կը տանի ըստ կարելւոյն շուտ դարմանել պատերազմին աւերումները։ Անոնց համար խնդիրը ոչ թշնամութեան և ոչ բարեկամութեան վրայ է, ինչ որ կը փնտռեն խաղաղութիւնը և երկրին նախկին վիճակին վերահաստատութիւնն է, որով կարելի ըլլայ փութացնել վերակազմութեան գործը։

Սակայն ժողովուրդը նուազ անտարբեր չգտնուիր նաեւ ազգայնութեան խնդրոյն նկատմամբ, այս մասին, Պօէրները խստիւ կը պահեն իրենց հին զգացումները, աւանդութիւնները անգլիացիներուն հանդէպ։ Հիմա ամէնքն ալ սպասողական դիրքի մը մէջ կը գտնուին, տեսնելու համար թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ իրենց շնորհուելիք կառավարութեան ձեւը. ժողովուրդը կը փափաքի իր յատուկ լեզուն խօսող քանի մը պաշտօնատարներ անուանուած տեսնել։

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

«Նովոյէ Վրէմիա» «Քորէա և Ռուսիա» խորագրով յօդուած մը կը հրատարակէ՝ որուն վրայ շատ կը խօսին Վիէննական թերթերը։ Այդ յօդուածին մէջ ըսուած է թէ Քորէայի մայրաքաղաքը Սէուլի մէջ Ռուսիոյ ազդեցութիւնը անցեալին պէս մեծ չէ։ Ցօդուածագիրը կ'ըսէ թէ անգլեւճաբոնական դաշնակցութիւնը շատ վնասած է ռուսական ազդեցութեան Քորէայի մէջ։ Ռուսիոյ և Քորէայի յարաբերութեանց մեծապէս խանգարուելուն պատճառ եղած է Քաթօ անուն Ճարոնցիի մը խորհրդական անուանուիլը Քորէայի արքունիքին նախարարութեան։ Սէուլի ռուս դեսպանը խստիւ բողոքած և Քորէայի կառավարութիւնը խոստացած էր այդ անուանումը չի կատարել, բայց հակառակ ատոր, Ճաբոնցին այդ պաշտօնին կոչուեցաւ։ Ռուսիոյ ուրիշ պահանջումներն ալ նկատողութեան չառնուեցան։ Յօդուածագիրը իբրեւ այդ կացութեան պատճառը կը վերագրէ՝ Ռուսիոյ կողմէ Քորէայի եղած շատ մը զիջողութիւններուն։ Կը պահանջէ որ Ռուսիա նաւատորմին մը ղրկէ Քորէայի ծովեզերքները՝ իր ազդեցութիւնը հոն պահպանելու և աւելցնելու համար։

ՊՕԵՐՆԵՐԸ ՅԱՂԹՈՒԵՑԱՆ ԹԷ ՈՉ

Բէթթաունէն յուլիս 27 Թուակիր հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Բաարլի մէջ հաւաքումի մը առեն Պօթա և Տըլարէյ բանախօսութիւններ ըրին։ Պօթա ըսաւ թէ «Հարաւ Աֆրիկէ հիմա ամբողջովին մէկ դրօշի տակ կը գտնուի։ Պէտք կրնա՞նք ըսել թէ յաղթուեցանք, ո՛չ. ապագան մութ է մեր առջեւ, բայց կարծեմ թէ յոյսը պիտի առաջնորդէ մեզ։ Աֆրիկէ մեր հայրենիքն է մեր ժառանգութիւնն է, մեր ծնունդն է որ կուտայ մեզ այդ իրաւունքը։ Պէտք է Աֆրիկէն նոր հայրենիք մը ընել ջանանք, և ամէնքս ալ աշխատելու ենք ապագայ սերունդն այնպէս մը կրթել որ ինքն ալ երկրին ապագայ տիրոջը պատկանի։» Միեւնոյն գումարման մէջ Տըլարէյ ալ ըսաւ թէ կը յարգէ Բրիտանացի հակառակորդը, բայց ցաւ կը զգայ երբ ի նպաստ Անգլիոյ կռուող Պօէրներուն վրայ մտածէ։

Դարձեալ Բէթթաունէն Ցուլիս 28 թուակիր մը կ'ըսէ թէ, Տէվէդ մէկէն ի մէկ այսօր հասաւ, այնպէս որ զինքը ընդունող մը չեղաւ։

ՍՈՍԿԱԼԻ ՄՐՐԻԿ

Լոնտոն յուլիս 27.— Երէկ գիշեր և այս առաւօտ սոսկալի մրրիկ մը ելաւ, շատ ծառեր արմատախիլ եղան, և քաղաքին զանազան մասերուն մէջ թագադրութեան հանդէսին առթիւ պատրաստուած զարդերը աւրեց։ Մրրիկը տապալեց նաեւ նոյն հանդէսին առթիւ կանգնուած բեմերը, որով անցորդներ վիրաւորուեցան. ուրիշ չէնքեր ալ խախտեցան։

ԿԱԶԻ ԽՈՂՈՎԱԿԷՆ ԺԱՅԹՔԱԾ ԲՈՑԸ

Մըլէօն Ցուլիս 27.—Ներքին մաքսատուրքի պաշտօնարանին վերատեսուչ Մ. Լաֆօն հազիւ թէ սիկարէթ մը վառած էր, երբ յանկարծ երկար բոց մը ժայթքեց կազի խողովակէն որուն մօտ կեցած էր. ակնթարթի մը մէջ զգեստները բռնկեցան, ինչպէս նաեւ մօրուքն ու մազերը։ Սարսափահար փողոց նետուեցաւ, իր ետեւէն ալ օգնականը, որու հագուստներն ալ բռնկած էին, երբ ձեռքերով միւսին հագուստները մարել կը փորձէր։ Դրացիները վերմակներով յաջողեցան մարել բոցերը, բայց վիճակնին վտանգալից է, մաքսատուրքի պաշտօնարանին բոլոր տոմարները փճացան, ինչպէս նաեւ քանի մը հազար ֆրանքնոց պանքնօթներ։

ԱՐՇԱՒԱՆՔ ՄԸ

Ատէն, 26 Ցուլիս.— Այն արշաւախումբը որ ափրիկեան ցեղի մը դէմ պիտի ելլէր, թողած է Տամօն և դէպ ի հիւս. արեւելք կ'ընթանայ։ Որովհետեւ կարելի չէր պահեստի ջուր տանիլ դէպ ի Հանտի անջրդի վայրերը, սահմանուած են դէպ ի Նօկալ հովիտը մինչեւ Պէրէթթալը երթալ։ Բանակները բոլորովին անապատ տեղէ մը անցած են։

Գնդապետ Գօպ գունդ մը ղրկեց բանտարկեալներուն կողմէ ցոյց տրըուած ճամբով մը, քննելու համար թշնամիին բանակը և յանկարծակիի բերելու համար զայն։

Քանի մը օր հալածելէ վերջ 130 քիլոմէթր հեռաւորութեան մը վրայ, կրցած են հասնիլ թշնամիին և մահուան դատապարտել անոնցմէ 150 հոգի և գրաւել հազար ուղտ և հազար ոչխար։ Անգլիական բանակը կուտայ 8 մեռեալ և 4 վիրաւոր։

Միեւնոյն ժամանակ ուրիշ բանակ մը, հրամանատարութեամբ Ֆիլիփս զօրավարին, կը գրաւէ 450 ուղտ և 500 ոչխար։

Գլխաւոր բանակը հիմա կ'երթայ դէպի հիւսիս արգիլելու համար այդ տեղերուն ցեղերը իրարու հետ միանալու։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԻՋԵՒ

Անգլիոյ և Չինաստանի միջեւ կընքուած առեւտրական պայմանագրին բանակցութիւնները իրենց էական մասերուն մէջ արդէն վերջացած են և պայմանագրութեան այն ծրագիրը, որուն մասին չինական մամուլը ալ նըպաստաւոր խօսած է, կը բովանդակէ տասներկու յօդուածներ, որոնց՝ չինական կառավարութիւնը հաւանութիւն ցոյց տուած է, ինչպէս նաեւ Մաք Բէյ ալ իր համամիտ ըլլալը յայտնած է, ի բաց առեալ 8րդ յօդուածը, որ Լիքինի մաքսատուրքի մասին չինական կառավարութեան կողմէ եղած առաջարկները կը բովանդակէ։ Այս պայմանագրութիւնը շատ խօսուն մէկ ապացոյցն է անգլիական այն ջանքերուն, որոնցմով Եանկ Զէի հովտին մէջ գտնուող փոխարքաները և ուրիշ յառաջդիմական պաշտօնատարներ, եւրոպական արմատական բարենորոգումներ կը ջանան մտցնել երկրին մէջ։ Ցիշեալ պայմանագրութեան առաջին 7 յօդուածները, կը խօսին առեւտրական հրապարակներու հաստատման մասին կարգ մը որոշումներու, մաքսատուրք չի վճարուած ապրանքներուն մթերանոցներ չինուելուն, Եանկ Զէի և Քանդոնի գետերուն մէջ նաւարկութեան, և տակաւին նմանօրինակ խնդիրներու վրայ։ Այս պայմանագրութեան 9րդ յօդուածին մէջ ըսուած է թէ, Չինաստան պարտաւոր է պայմանագրութեան ստորագրուելէն մինչեւ մէկ տարի ձեռնարկել հիմա գոյութիւն ունեցող հանքային օրէնքները վերաքննութեան մը ենթարկելու։ 10րդ յօդուածը նոր և գոհացուցիչ պատճառող կարգադրութիւն մը կը բովանդակէ երկրին ջրանցքերը եղած նաւարկութեան կանոնաւորման մասին։ 11րդ. յօդուածը, իբր նախազգուշական միջոց կը սահմանէ ընդհանուր յանձնաժողովի մը կազմութիւնը՝ կարգադրելու համար այն վէճի խնդիրները, որոնք սահմանագլուխի ճշդման առեն և ազատ նաւահանգիստներու մէջ յառաջ կուգան։ 12րդ և 13րդ յօդուածները կը յայտնեն անգլիական կառավարութեան պատրաստակամութիւնը Չինաստանի օժանդակելու, այս վերջնոյն՝ բարենորոգումներ մտցնելու քաղաքականութեան մէջ։ Ամբողջ պայմանագրութեան ամէնէն կենսական մասը կը կազմէ 8րդ յօդուածը որով 1901ի արձանագրութեամբ սահմանուածէն $1^{1}/_{2}$անգամ աւելի բարձր տուրք առնել կ'որոշուի մաքսերէ և ատոր փոխարէն Չինաստան կը ջնջէ Լիքինի բոլոր մաքսատուրքերը և մաքսատունները, ինչպէս նաեւ այն ամէն տուրքերը, որոնք բրիտանական ապրանքներու վրայ դրուած են։ Այս յօդուածին տրամադրութեան համաձայն անգլիական ապրանքները, Չինաստանի ո՛ր մասին մէջ ալ որ ըլլան, չինական կառավարութեան կողմէ պիտի պաշտպանուին, տուրքերու ճնշման և փոխադրութեան դժուարութեանց դէմ։ Այս յօդուածը գործադրութեան պիտի դրուի 1904 յունուարէն սկսելով։ Չինաստան իբր առեւտրական նաւահանգիստներ, կը բանայ Զանկչաի, Նիանքինկի, Վանհիէնի և Վայչուի նաւահանգիստները։

ԻՏԱԼԵՒԶՈՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ՎԷՃԸ

Ստոյգ աղբիւրէ տեղեկանալով կը ծանուցուի թէ, կանխահաս է այն լուրը որուն համեմատ զուիցերական թերթ մը կը գրէ թէ Իտալեւզուիցերական անհամաձայնութիւնը վճռական լուծման մը պիտի յանգի։

Սակայն դիւանագիտական շրջանակներու մէջ հաւանական կը նկատուի թէ, այդ մասին կարգադրութիւններ եղած են արդէն։

ԱՆԴՐԱՏԼԱՆԴԵԱՆ ՓԻՏԸ

«Նիւ Եորք Հէրըլտ Բօսթ»ի Մօթէալի թղթակիցը կը գրէ թէ Սըր Հօկնէսի, Գանատա-Խաղաղական երկաթուղիի ընկերութեան տնօրէնը, տեսակցութեան մը միջոցին յայտարարած է թէ վերջին ժամանակներս ընկերութեան կողմէ եղած առաջարկութիւնները կը պարունակեն նաեւ չորս նաւերու շինութեան ձեռնարկ մը։ Այդ նաւերը ճամբորդութեան մէջ մեծ արագութիւն մը պիտի կրնան ունենալ և 10,000 թօնօ պիտի կրնան փոխադրել։

ԷՏՈՒԱՐՏ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

Լոնտոնէն կը գրեն թէ թագաւորը մեծ հաճոյք զգաց յուլիս 25ին «Վիքթօրիա էնտ Ալպէրթ» զբօսանաւերով կատարած պտոյտէն, Ուայթ կղզիին շուրջը և ո և է յոգնութիւն չունեցաւ։

Նախարարաց խորհուրդը յուլիս 26ին տեղի ունեցաւ արքայական զբօսանաւին մէջ։

Խորհրդարանին մէջ մտցուելիք փոփոխութիւններէն և ոչ մէկը թագաւորին հաւանութեանը ենթարկուեցաւ։

ԹԱԳԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Բօրթժմութէն կը գրեն թէ յուլիս 26ին հոն հրատարակուեցաւ ցանկը այն նաւերուն որոնք պիտի մասնակցին Էտուարտ թագաւորին թագադրութեան առթիւ կատարուելիք նաւահանդէսին։ Այս ցանկը կը պարունակէ 21 զրահաւորներ, 24 յածաւորակներ, 16 թնդանօթաձիգներ, 32 թօրփիլահալածներ և 10 դպրոց նաւեր։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԷԼԿՐԱՏ, 30 յուլիս.— Պ. Ռիսթա Բօբովիչ նորէն ատենապետ ընտրուեցաւ Սքուբչինայի։

ՊԷՐՆ (Պաշտօնական).— Իտալիոյ և Զուիցերիոյ կառավարութիւնները որոշեցին միեւնոյն ատեն ետ կանչել իրենց դեսպանները և անոնց տեղ առժամաբար յաջորդ կարգել առաջին քարտուղարները. ասոնք իբրեւ գործակատար պիտի վարեն գործերը, մինչեւ որ անուանին նոր դեսպանները քիչ ատենէն։

ՊՐԵՍԹ.— Մայրապետներու վարժարաններու հակողութիւնը կրկնապատկուեցաւ ամէն կողմ։

ԲԱՐԻԶ.— Երէկ իրիկուն կաթոլիկ-ազատական կուսակցութեան գումարումը՝ կրօնական միաբանութեանց դէմ ձեռք առնուած միջոցներուն դէմ բողոքելու համար։ Ատենաբանները, որոնց մէջ կար նաեւ Պ. Ֆըրանսուա Քօբէ։ քննադատեցին նախարարութիւնը և հրաւիրեցին բոլոր կաթոլիկները դիմադրել այդ միջոցներուն։ Որ և է միջադէպ չպատահեցաւ։

ՔՐՈՆՇՏԱՏ.—Հրամանատարը, երէկ, ճաշ մը տուաւ ի պատիւ Աւստրիացի, Հելլէն և Արժանթինցի նաւազներու։ Հրամանատարը բաժակ պարպեց այդ ազգերու բարեկամութեանը և նաւատորմերուն զարգացմանը։ Աւստրիական հրամանատարը Նիքոլա կայսեր ներկայացաւ։

ՀՌՈՄ.— Ումպէրթօ թագաւորին մահուան տարեդարձին առթիւ Բանթէոնի մէջ հանդիսաւոր պատարագ մատուցուեցաւ Պետութեան ծախքով։ Ներկայ էին թագաւորը, թագուհին, մայր թագուհին, նախարարները և դեսպանական մարմինը։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Երէկ երկրաշարժի զանազան ցնցումներ զգացուեցան Նէպրասքայի, Այօուայի, և Սաութ-Տաքօթայի մէջ։ Վնաս չպատահեցաւ։ Լոմբոքի հովիտին մէջ, Քալիֆորնիա, շաբաթ օրէն ի վեր երեք ցնցումներ զգացուեցան. հողը ճեղքուեցաւ. ժողովուրդը սարսափի մէջ է։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Ցունաստանի թագաւորը օգոստոս 25ին հոս պիտի հասնի։

ԼՈՆՏՈՆ.— Էտուարտ թագաւորը, երէկ, կրցաւ քանի մը քայլ առնել իր զաւազանին կրթնելով։

ԲԱՐԻԶ.— Թարպէն կը հեռագրեն թէ Լուրտի մէջ ահռելի հրդեհ մը ծագեր է. կ'ըսուի թէ մարդու մեծ կորուստ կայ, բայց մանրամասն տեղեկութիւն առնուած չէ տակաւին։

ԼԻԶՊՈՆԱ.— Ամբողջ Բորթուգալի մէջ երկրաշարժի թեթեւ ցնցում մը զգացուեցաւ, առանց վնասակար հետեւանք մը ունենալու։ Ծովեզերքներուն վրայ աւելի սաստիկ էր ցնցումը։

ՄԱՏՐԻՏ.—Ալֆօնս թագաւորը չոգենաւ նստաւ՝ Կիեռ երթալու։

ՊԷԼԿՐԱՏ.—Սքուբչինան, այսօր, ձեռնարկեց իր ատենապետին ընտրութեանը. Մ. Սթոեանէվիչի տեղ, Մ. Բօբովիչ ընտրուեցաւ ստուար մեծամասնութեամբ։ Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ Սերպիոյ Երեսփ. Ժողովը պիտի քուէարկէ փոխառութիւնը՝ երեւէն պարտքը հաստատուն վիճակի վերածելու համար։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ելմտական նախարար Սըր Մ. Հիքս Պիչ Հնդկաստան պիտի երթայ՝ թագադրութեան հանդէսներուն ներկայ գտնուելու։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Փիլիպպեանց մէջ բազմաթիւ անձեր զոհ կ'երթան քոլերային։

ՀՌՈՄ.— Իտալիոյ թագաւորը օգոստոս 22ին Պերլին պիտի երթայ և հինգ օր պիտի մնայ Գերմանիոյ մէջ։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Հունձքերու լուրերը ամէն օր աւելի նպաստաւոր ըլլալով, ցորենի գինը զգալի կերպով ինկաւ։ Վերջին գինն է 75.25։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

31 Ցուլիս 1902

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	100 20
Րէժի	(Tab. Turcs)	324 —
Գօնսօլիտ.	(R. Turque D.)	28 50
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	115 70
Պանք. Օթթ. 1 52	(Banque Ott.)	560 —
Թրանսվալ	(Transvaal)	140 —

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Եօզղատա միւլհագ Բըղըլ Քօճա նահիէսի միւտիրի րիֆաթլու Հագգը էֆ.նին մէսաիի մէմտուհասընա վէ ճէպէլէ Լիպնան միւթէպէրան էհալիսինտէն վէ հազաք ավըրպատան տօզ. Նիւխլէ պէյ էնքերրին խըտէմաթը մէսպուքասընա մէյանի, էօհտէլէրինէ րիւթպէյէ Սալիսէ թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

Քասթէմօնի վիլաեէթի տախիլինտէ Արաճ գազասը գաիմմագամլըղը՝ Համիտիյէն գազասը գաիմմագամը իզզ. Շէվգէ էֆ.է. Համիտիյէն գազասը գաիմմագամլըղը՝ Արաճ գազասը գաիմմագամը րիֆաթլու Րէֆաթ պէյէ թէվ. ֆիզ պույրուլմուշ վէ մումաիլէհանըն իքրաի թահլիֆիլէրի մահալլինէ բինա գըլընմըշ տըր։

ՔՕԼԵՐԱՆ ԵՒ ԺԱՆՏԱԽՏԸ

Առողջապահական խորհուրդը հեռագրեց կարգ մը նահանգներու և քարանթինայի վարչութեանց որպէս զի ամենախիստ պայմաններու մէջ հսկեն Եգիպտոսի ծովեզերքներէն եկող նաւերուն և այլոց վրայ և կէտ առ կէտ գործադրեն այն ամէն առողջապահական հրահանգները և միջոցները զորս հաղորդուած էր իրենց. հակառակ պարագային խստիւ պիտի պատժուին այն ամէն պաշտօնեաները որոնք իրենց այս էական պարտականութեան մէջ մազի չափ դերացած են։

—Այն շոգենաւերը որոնք Ցունաստանի և Կիպրոսի մէջ 12 օրէն պակաս քարանթինայի ենթարկուած են. իրենց պակասը պիտի լրացնեն Օսմ. մաքրանոցներուն մէջ։

—Առջի օր Գահիրէի մէջ քօլերայի 41 դէպք և 35 մահ պատահեցաւ, Ասիութի մէջ 22 դէպք և 14 մահ։

Նոյն օրը Աղէքսանդրիոյ մէջ ժանտախտի մէկ դէպք պատահած է։

Եգիպտոսի քօլերայէն, 15 յուլիսէն ի վեր, վարակուած են 420 հոգի որոնց 341ը մեռած են։ Միայն 32 հիւանդ աղէկցած է մինչեւ հիմա։

—Գահիրէէն կը գրեն թէ տեղին առողջական վիճակը բարւոքում մը կը յայտնէ և հիւանդութիւնը կղզիացնել կ'աշխատուի։

—Բեթերապուրկէն եկած հեռագիրներ կ'ըսեն թէ Քարպինի մէջ 15—28 յուլիս, 143 Ռուս և 340 Չինացի բռնուած են քօլերայէ և 106 Ռուս և 276 Չինացի մեռած են։

Հիւանդութիւնը կը նուազի տակաւ։

ԱՆԳԼԻՈՅ թագաւորին թագադրութեան հանդէսներուն մէջ, Վեհ. Սուլթանին հրամանով Օսմ. կառավարութիւնը պիտի ներկայացնէ Լոնտոնի Օսմ. դեսպան Քօսթաքի Անթօբուլօ փաշա։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Մ. Քօնսթանս, իր ընտանիքին հետ երէկ իրիկուան Արեւելեան Ճեպընթացով Պոլիս հասաւ։

ՀԵԼԼԷՆ դեսպան իշխան Մավրօքօրտաթօ առջի իրիկուն Մէսաժըրի շոգենաւով Պոլիս եկաւ և դիմաւորուեցաւ դեսպանատան պաշտօնեաներուն և Հելլէն գաղութին անդամներուն կողմէ։

Թուրք թերթերուն այս լուրը կը հերքէ «Սէրվէթ»։

ՏԱՍԱՆՈՐԴ.— Ջեռնհաս պաշտօնատունը եղած հարցումի մը պատասխանելով ծանոյց թէ տարին երկու անգամ բերք տուող բոյսերէն երկու անգամին ալ տասանորդ պէտք է գանձել։

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ.— Ցառաջիկայ հոկտեմբերին Վիեննայի մէջ բացուելիք արջառներու ցուցահանդէսին ծրագիրէն օրինակ մըն ալ Կայս. կառավարութեան ղրկուած է։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐՈՒ սակին փոխուիլը ո և է հասոյթի նուազութիւն առաջ չէ բերած, որովհետեւ այս յունիսի հասոյթը անցած տարուան նոյն ամսուն հասոյթին չափ եղած է։

ՀԱՑԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ.— Շինութիւնին արտօնուած հացի գործարաններէն մէկը Պալաթի և միւսը Այվանսէրայի ջաղացքներուն քովը պիտի շինուին եղեր։

ԴԱՏԱԿԱՆ նախարարութիւնը հաղորդեց հարկ եղած տեղերը Պետական Խորհուրդին այն որոշումը թէ պէտք է հսկել որ Պետական Գանձին պարտք ունեցողները իրենց կալուածները կամ շարժուն ստացուածքները չկարենան զանազան միջոցներով ուրիշի վրայ փոխանցել, բան մը որ Պետական Գանձին կը վնասէ։

ԾԽԱԽՈՏԻ րէժիի տնօրէն Մ. Բամպէր չորս օր արձակուրդով Զուիցերիա պիտի մեկնի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Ֆերտինանտ իշխանը կիրակի օր Վիեննա հասաւ և իրիկունը մեկնեցաւ դէպի Բօրրաւ։

ՔԱՐԱՓՆԵՐՈՒՆ վրայ մասնաւորաբար տեղական վաճառքներու (բուրդ, աֆիոն, գորգ են) յատուկ մթերանոցներ չինելու համար, ծանօթ դրամատէր Մ. Զարիֆի կը բանակցի քարափներու ընկերութեան հետ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՌՈՎԱՐԱՐ.— Կ. Պոլսոյ Եղեռնադատ Ատեանը ձերբակալման հրամանագիր հանած է Լեւոն Չիչէքճեան անուն անձին դէմ որ Պէհմի ծածկանունով կարգ մը խռովարական հրատարակութիւններ կ'ընէ։

ԱՌՋԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՆՁՐԵՒԸ.— Երկու ամսուան լռութենէ մը ետք անձրեւը ինչպէս գրած էինք ինքզինքը ցոյց տուաւ առջի օր քիչ մը խիստ կերպով և իր օգուտներուն հետ քիչ մը անպատեհութիւններ ալ բերաւ. փողոցները ամբողջ ջուրի հոսանքներէն անանցանելի եղան և Գասըմփաշայի, Եէնի-Պաղչէի գետակները յորդեցան և ինչ որ հանդիպեցաւ իրենց մէկտեղ քշեցին։

Անձրեւը ամէնէն աւելի Վոսփորի մէջ սաստիկ էր։ Գանլըճայի գետակին անցքը խցուած ըլլալով ջուրերը գրաւեցին ամբողջ պողոտան և ժողովուրդը ստիպեցին քանի մը ժամ իրենց տուները փակուիլ։

Այս գի ղին հին թաղին մէջի գետակը քանի մը տեղէն պոռթկալով երկու ախոռ, երեք տուն, նպարավաճառի խանութ մը և Իսկէնտէր բաշայի նախնական վարժարանը ջուրերու մէջ մնացած են։

—Օրթագիւղի մէջ ալ փայտ բեռցուած 3 ձի, հոսանքէն մինչեւ ծով կը քշուին, սակայն հասած օգնութեանց շնորհիւ կ'ազատուին։

—Անձրեւը դադրած է ալ և երէկ առաւօտէնէ լաւ օդ մը կ'ընէ։

ՍՕՖՈՒԼԱՐԻ մէջ, Քըըը՛ը Հաճի Սիւլէյմանին մայրը, 98 տարեկան Ալիչէ, առջի գիշեր իրենց տունը գրտնուած ջրհորին մէջ նետուելով անձնասպան եղած է։

ԽԱՐԷՍ-ԽՈՒՐԷՍ ԿՆԻԿ ՄԸ.— Կէտիք-Բաշա Վալի Փաշայի զաւիվարին վրայ աղբիւրին փողոցը բնակող հայ կին մը Զէնոբեա, իր հիւանդ եղբօր մաքինաճի Գրիգորին հիւանդութեան դարմանումին համար —ա՛լ բժիշկներէ ձանձրացած— կը դիմէ Նէճիպէ անուն աղօթող կնկան մը որ Սուլթան Պայազիտի շրջականները կը բնակէր, և անկից եղբօրը տէրտին դարմանը կը խնդրէ։ Նէճիպէ բնական է սաանկ ինքնեկ որսի մը օձիքը չթողուր, ուստի իր կախարդի գործիքները ժողվելով կ'ելլէ Զէնոբեայի տունը կ'երթայ և հիւանդին գլուխը կ'անցնի։ Նախ փալ նայելու համար 40 փրյ. կ'ուզէ և կ'առնէ. յետոյ ձեռքերը, թեւերը անօրինակ կերպով վեր բարձրացուցած քիչ մը մտածելէ ետք կ'ըսէ «հա՛հ! ահա մենէ աղէկները բռնեցի, եկո՛ւր դուն ալ նայէ՛. սըվ՛տեղը ուռեցքի պէս բան մը կայ, այս ուռեցքը հիւանդը չարչարող բերին է, հէմ ալ է՛գ է, է՛գ. էգ ըլլալուն համար ես դիւրութեամբ կը խաբեմ զայն, հիմա աղուոր ադամանդէ մատնի մը կամ ասեղ մը ունի՞ս նէ բեր»։ Այս խօսքերէն թարեմիտ հայ կինը, մինչ իր եղբօրը սիրոյն, խաբուելով, ադամանդազարդ զոյգ մը ոսկի օղ աղօթող կնկան կը յանձնէ որ կը մեկնի։ Հէգ կինը ի զուր կ'սպասէ եղբօրը առողջանալուն. ընդհակառակը 10 օր ետք կը մեկնի մարդը։ Մեռնողին քոյրը կը դիմէ այն ատեն աղօթող խարէս-խուրէս կնկան և օղերը կը պահանջէ, սակայն Նէճիպէ կ'ուրանայ և խնդիրը մինչեւ ոստիկանութեան ձեռքը կ'իյնայ, որուն դատավարութիւնը կատարուեցաւ առջի օր պատժական դատարանին առջեւ։

ՏԱՐԱԲԱԴԴ ԼԷՄԱՆ ՀԱՆԸՄԻ ՄՐՏԱԺՄԼԻԿ ՏՈՒԱՄԸ ԵՒ ԱՄՈՒՍՆԻՆ ՀԱՖԸԶ ԻՊՐԱՀԻՄԻ

Ե. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՖԸԶ ԻՊՐԱՀԻՄ 15 ՏԱՐՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Ինչպէս արդէն ծանուցած էինք, երէկ ժամը 4էն շատ առաջ ունկնդիրներու ահագին բազմութիւն մը գրաւած էր եղեռնադատ ատեանին դատասրահը, ունկնդրելու համար այս յուզիչ և տաամթիք գործին ելքը և կրճռոտ դատի մը պարզումը։

Ժամը 4 ու կէսին դատական մարմինը ներս մտաւ դատասրահէն և որովհետեւ փոփոխութիւն մը չէր եղած անոնց մէջ անմիջապէս սկսաւ դատավարութեան.

Նախագահը ամբաստանեալին հարցումներ ուղղեց թէ ինչո՞ւ համար հըբաղէնի փորձեր կատարած էր Էրէնգիւղի մէջ. թէ ո՞րչափ ատենէ ի վեր կը գործածէր զայն և թէ ինչո՞ւ համար գնած էր։

Ամբաստանեալը անորոշ պատասխաններ տուաւ, որոնցմէ ետքը կանչուեցաւ վկայ Ապտուլլահ էֆ. ծովային հարիւրապետ, որ իր ինքնութիւնը հաստատելէ ետք, նախագահին հարցումներուն պատասխանելով ըսաւ։

—Օր մը տունս նստած էի երբ գիշերուան ժամը 1 ու կէսին մարդ մը եկաւ և ըսաւ թէ սրճարանը Հասան պէյ քեզի կը սպասէ, գացի հոն. այս վերջինը ապսպրեց ինծի հետեւեալ առտու տեսնուիլ իրեն հետ։ Առտուն գացի, Հասան պէյ ինծի ըսաւ որ սա Թուրչունճիին խնդիրը գիտես, Աստուծոյ համար վկայութիւն պիտի տաս Աս տեսակցութեան վրայ տարաձայ

նութիւն մը ելեր է Թաղին մէջ թէ Թուրչուհին 1500 ոսկի վկաներու վարձք տալ աչքը առեր է տղան փրկելու համար։ Սրճարանին մէջ ալ ինծի ըսին թէ միթէ Հաֆըզ քու վկայութիւնո՞վդ պիտի ազատի։

Ասկէ ետք կանչուեցան վկայ Խայրի, Զիյա պէյերը և Արապաճի Ալի, որոնք բացակայ էին։

Նախագահին հրամանով կարդացուեցաւ դատական այն արձանագրութիւնը որ կը վերաբերէր Հաֆըզ Իպրահիմի մէկ դատական անցեալին։

Յետոյ կարդացուեցաւ Լէման հանըմի սպաննուած օրը դատական իշխանութեան կողմէ Ա. անգամ գրի առնուած տեղեկագիրը, որմէ ետք ներկայացաւ վկայ արապաճի Ալի, որ ըսաւ.

—Բերայէն յաճախորդ մը առի. երբ Ընգաբանի մեծ պողոտայէն կ'անցնէինք, նախ հրազէնի ձայն մը, ետքն ալ կնոջ մը աղեխարշ աղաղակները լսեցինք. կառքին ընթացքը կամացուցի հասկնալու համար խրողութիւնը, բայց յաճախորդս ստիպեց որ կառքը քշեմ և ես ալ հնազանդեցայ և անցայ փողոցէն։

Նախ.—Ո՞ր փողոցէն լսեցիր ձայնը։

Վկայ.—Աթլամա-Թաշիի մէջ, ուր դեղարան մը և Թուրչուհիի խանութ մը կայ։

Նախ. — (Ամբաստանեալին). Ձեր տունը հո՞ն է։

Ամբ.— Ո՛չ, Աչափար, բաղնիքին կարգն է մեր տունը։

Վկայ.— Ձայնը Թուրչուհիին փողոցէն լսեցի ես։

Նախ.— (Ամբ.ին) Աս մարդը քեզի դէմ ատելութիւն մը ունի՞ որ առանց կ'ըսէ։ (Յետոյ վկային). Երբ այն գիշեր այս ձայնը լսեցիր, ուրիշ մէկուն ըսի՞ր։

Վկայ.— Ոչ, մինակ ընկերներուս ըսի։

Վռամ. էֆ.—Քանի որ հրազէնի ձայն և կնոջ աղաղակ լսեցիր, ինչո՞ւ ոստիկանութեան լուր չտուիր։

Վկայ.— Յաճախորդս չթողուց որ բան մը ընեմ։

Ն.—Ո՞վ էր յաճախորդդ։

Վ.—Մօրուքաւոր անծանօթ մարդ մը։

Ն.—Ո՞ւր ձգեցիր յաճախորդդ։

Վ.—Սարաճհանէ փողոցին մէջ իջաւ. ոչ տեղը գիտեմ, ոչ ալ հասցէն։

Ն.—(Ամբ.) Ի՞նչ պիտի ըսես այս վկայութեան։

Ամբ.—Չեմ ընդունիր այդ տեսակ բան մը, սուտ է։

Ոտքի ելաւ Ընդհ. դատախազը և ոճիրին մանրամասն պատմութիւնը ընելով հաստատեց թէ Հաֆըզ Իպրահիմ կանխամտածութեամբ սպաննած է իր կինը՝ տարաբաղդ Լէման հանըմը, և այս բանին համար կանուխէն պատրաստութիւններ տեսեր է. երկար փորձեր ըրեր է հրաձգութեան, զէնքը մաքրեր և գործածելի վիճակի մը մէջ դրեր է իր չար նպատակին հասնիլ կարողանալու համար։ Ընդհ. դատախազը ծանրացաւ նաև սա պարագային վրայ թէ Թուրչուհին ապտակ մը զարկեր էր իր զաւկին դէպքէն անմիջապէս յետոյ, ինչ որ կը հաստատէ թէ գիտէր արդէն իր զաւկին չար մտադրութիւնը. նաև երբ ամէն օր սովորաբար մոմ կը վառէին այն գիշեր բնաւ մոմ չկար. տղան բազմոցին վրայ, իսկ Լեման հանըմ մինտէրին վրայ ծունկ չոքած կեցած էին։

Մէջ բերաւ բժշկական տեղեկագիրը, որ կ'ըսէ թէ ձախէն դէպի աջ անձնասպանութիւն մը անկարելի էր մանաւանդ կնոջ մը համար՝ որ բնաւ հրազէն չէ գործածած իր կեանքին մէջ։ Մանաւանդ որ դէպքէն անմիջապէս յետոյ երբ սպանեալին քով կին մը գնաց, Լէման հանըմ նշանացի կերպով ցոյց տուաւ թէ զինք սպաննողը դուրս ելած էր։ Ընդհ. դատախազին ամբաստանագիրը ժամ մը աւելի տեւեց որ կը պահանջէր Հաֆըզ Իպրահիմի դատապարտութիւնը իբր սպաննիչ իր ամուսինին, Լէման հանըմի։

Ընդհ. դատախազէն ետք, Լէման հանըմի հօրը փաստաբան Սէյֆի պէյ ոտքի ելլելով մէկ ժամու չափ խօսեցաւ ոճիրին վրայ և այլեւայլ ապացոյցներով և փաստերով (որոնց մանրամասնութիւնները գրած էինք արդէն դատավարութեան ամբողջ ընթացքին մէջ) իբր ոճրագործ դատապարտութիւնը պահանջեց արդարութեան անունով։

Ասկից վերջ խօսք առաւ ամբաստանեալին պաշտպան փաստաբան Վռամշապուհ էֆ. Մանուկեան և հետեւեալ տողերով սկսաւ իր նշանաւոր պաշտպանողականը։

—Յուզիչ և սրտագրաւ տեսարանի մը ներկայ կը գտնուինք՝ դեռատի կին մը, իր կեանքի գարունին մէջ հրազէնով մը սպաննուած կը գտնուի բոլորովին խորհրդաւոր պարագաներու մէջ։ Սիրտ մը, ամբո՛ղջ սրտովը իր կնոջ նուիրուած ամուսին մը հոս ամբաստանեալի դէմքով կը կանգնի դատարանիդ առջեւ։

Արդարեւ զգացուած ենք ամէնքնիս ալ և բարձր դատարանէդ գթութիւն և արդարութիւն կը հայցենք»։

Վռամշապուհ էֆ. բաղդատութիւնը ըրաւ Թուրչուհիին և Իհսան պէյի ընտանեկան և ընկերական կեանքին. ըսաւ որ Լեման հանըմ զարգացած աղջիկ, փափուկ աղջիկ կ'ապրէր բոլորովին բարեկեցիկ մթնոլորտի մը մէջ միշտ գուրգուրանքով և նուրբ ձեւերով շրջապատուած, մինչդեռ ասդին, Թուրչուհիին տունը, բոլորովին հակառակը կը ներկայացնէր Իհսան պէյի ընտանեկան միջավայրին։ Թուրչուհին չարքաշ արհեստաւոր մը, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն կօշտ իրերով և ոչ փափուկ զբաղումներով տագնապած, տունը տխուր տուն մը Թուրչուհիի, զուրկ պալատական փափկութիւններու յատուկ կահ կարասիներէ և սովորոյթներէ։ Իսկ գալով Հաֆըզ Իպրահիմի, չդաստիարակուած մարդ մը մէկ խօսքով որ բնաւ չէր կրնար գաղափարակից ըլլալ Լէման հանըմի ոչ ճաշակի ոչ նիստ ու կացի և ոչ գաղափարի տեսակէտով, թէեւ հոգիին չափ կը սիրէր զայն։ Լէման հանըմ միշտ կը ջանար ազատել Հաֆըզը Թուրչուհիի կօշտ արհեստէն և շնորհքով պաշտօն մը կը փնտռէր զոր չկրնալ գտնելէն շատ զգացուած էր։

Վռամշապուհ էֆ. այս յառաջաբանով երկարօրէն խօսեցաւ գլխաւորաբար այն անտանելի նախատինքներուն ու Թուքումէրներուն վրայ, զորս Լէման հանըմի ծնողքը չխղճահարեցան ուղղել իրենց զաւկին որ այնչափ վիշտ պատճառած էին հանգուցեալին՝ անձնասպանութեան մղելու չափ սաստկութեամբ՝ յետոյ Շապուհ էֆ. ատրճանակը ձեռք առաւ ու ցուցուց թէ ի՛նչպէս անձնասպան եղած էր Լէման հանըմ ձախ ձեռքով քաշելով ըլթակը և ծանրացաւ սա կէտին վրայ թէ ա՞նո՛ր համար արիւն չէր ելած վէրքէն, որովհետեւ գնդակը մօտէն մխուած էր մարմնոյն մէջ։ Ասոնց ամէնքը պարզելէ ետք պնդեց Լէման հանըմի անձնասպանութեան վրայ և դատարանէն անպարտութիւն խնդրեց իր պաշտպանեալին համար։

Շապուհ էֆ.ին ճառը մեծ տպաւորութիւն յառաջ բերաւ ամբողջ դատարանին մէջ և մէկ ժամէ աւելի տեւեց. անկէց ետք խօսեցաւ նաեւ իր պաշտօնակից միւս պաշտպան փաստաբանը, նոյնպէս անպարտ արձակումը պահանջելով Հաֆըզ Իպրահիմի։

Փաստաբաններէն ետք ոտքի ելաւ Լէման հանըմի հայրը Իհսան պէյ, և յուզիչ չեշտերով նկարագրեց իրենց կացութիւնը, իբրեւ ծնողք, այսքան տարաբաղդ և այսքան քստմնելի պարագաներու մէջ սպաննուած սրտահատորի մը նկատմամբ, և արտասուաթոր աչքերով արդարութիւն խնդրեց դատարանէն.

Դատակոչն մարմինը պահ մը խորհրդակցութեան սենեակը առանձնացաւ ուր կէս ժամու չափ խորհրդակցելէ ետք վերադարձաւ, և նախագահը արտասանեց դատարանին վճիռը որ 15 տարուան դիւապարտութեան կը դատապարտէր Հաֆըզ Իպրահիմը, իր ամուսինը Լէման հանըմը կանխամտածութեամբ սպաննած ըլլալուն համար։

Ամբաստանեալը համակերպութեամբ ունկնդրեց այս վճիռին առանց զգածուելու. իսկ Լէման հանըմի հայրը աղերսագիր մը տուաւ դատարանին, որով 309 ոսկի կը պահանջէր Թուրչուհիէն իբր վնասի հատուցում այս առթիւ իր ըրած այլեւայլ ծախքերուն։

* *

Դատավարութիւնը մինչեւ իրիկուան ժամը 12ին մօտ տեւեց և որովհետեւ անկարելի էր այնչափ ընդարձակ ճառերուն տեղ տալ Թերթիս մէջ, ստիպուեցանք համառօտ նկարագրութիւնը ընել այս դատին, յապաւելով շատ մը մանրամասնութիւններ որոնց մասին լիուլի տեղեկութիւն հաղորդած էինք արդէն մեր անցեալ Թիւերուն մէջ։

ՎԵՐՋ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԱՐՄԱՇԻ փոխ վանահայր Եղիշէ եպս. Դուրեան երէկ Ս. Պատրիարք հօր հետ երկու ժամու չափ տեսակցութիւն մը ունեցաւ։

ՎԱՆԻ առաջնորդ. տեղապահ Բագրեւանդեան Սրբազան նամակ մը գրելով Պատրիարքարան ուզած է գիտնալ թէ Օսմանեան թէզքէրէ ստանալու համար վեց ամիս պայմանաժամ տրուած ըլլալը գաւառներուն ալ կը վերաբերի՞։

Պատրիարքարանէն հեռագրով իմաց տրուեցաւ թէ կայս. այս Թոյլտուութենէն գաւառներն ալ կրնան օգտուիլ։

ՊԱՅԱԶԻՏԻ առաջն. տեղապահը յուլիս 14ին հասեր է իր պաշտօնատեղին։

ԱՐՄԱՇԻ միաբաններէն Մեսրոպ Վ. Նարոյեան, որ Եղիշէ եպիսկ.ի հետ Պոլիս եկած է, առժամապէս Պօյաճի գիւղի քարոզիչ կարգուած է։

ԵՐԲ ԱՄԷՆ կողմ, Թաղ. Խորհուրդները պիւտճէն պիտի քիչցնենք ըսելով ուսուցիչները միահաղոյն կը հրաժարեցնեն, անդին միակը կ'ըլլայ Որթաքեղի Խնամակալութիւնը որ տեղւոյն ուսուցիչներուն ամսականներուն յաւելում կ'ընէ առ հասարակ, գնահատելով ուսուցիչներուն աշխատութիւնը։

ՆԱՐԼԸ Գաբուի Նորընտիր Թաղ. Խորհուրդն ալ փոխառեալ բանաձեւի մը համաձայն հրաժարեցուցեր է վարժարանին ամբողջ ուսուցչական մարմինը, առարկելով որ պիւտճէն պիտի սահմանափակէ։ Թաղ. Խորհուրդի մը պաշտօնը կարծենք ոչ թէ պիւտճէն սահմանափակելն է այլ ընդհակառակը աւելի ընդարձակելը. Թաղ. Խորհրդոյ պարտքն է պէտքին համար մարդ գտնել և ունեցածը պահել, և ոչ թէ դրամին համեմատ պէտք ստեղծել, ջնջելով նոյն իսկ անհրաժեշտները։

ԻԶՄԻՐԻ առեւտրական դատարանին հարցաքննիչ դատաւոր ընտրուած Ազն. Միսաք էֆ. իր պաշտօնին ձեռնարկեց։ Կը շնորհաւորենք մեր յարգելի բարեկամը, և պաշտօնի աւելի առաջացում կը մաղթենք իրեն։

ԿԻՊՐՈՍԻ Նիկոսիա քաղաքի վարժարանի հակառողջական խոնաւ և գետնայարկ վիճակը Առաջնորդ Արժ. Պետրոս Վրդ. Սարաճեանի ուշադրութիւնը գրաւած ըլլալով, իր վերջին ճամբորդութենէն վերադարձին կը յաջողի կրթասէր անձէ մը 30 անգլ. ոսկի ճարել և 8-10 ոսկի ալ եկեղեցիի սընտուկէն աւելցնելով՝ եկեղեցւոյ բակին մէջ հին դպրոցին տեղը երկյարկ վարժարան մը շինել կուտայ և Ս. Շուշանեան անունով մկրտելով Յունիս 29ին ալ բացման հանդէսը կը կատարէ։ Նիկոսիոյ Թաղ. Խորհրդոյ շրջանը լրացած ըլլալով Յունիս 16ին նոր ընտրութիւն կատարուեցաւ։

ՑԱՌԱԶԻԿԱՑ երկուշաբթի, Վարդավառի Մեռելոցի օրը ՍԹէնիայի Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյ տօնախմբութիւնը ըլլալով, Նարլը-Գաբուի Ս. Յովհաննէս եկեղեցւոյ քարոզիչ Տ. Տաճատ Ծ. Վ. Ոսկանեան՝ հրաւիրեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել, հոգեւոր միխթարութեան համար Թաղին և շրջակայ գիւղերուն բարեպաշտ ժողովրդեան։ Այս առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյն հիմնադիր հանգ. Միսաք ամիրայի և նոյն եկեղեցւոյն տեղը նուիրող հանգ. Պօղաճեան Կարապետ աղայի հոգւոյն։

ԼԱԶԱՐԵԱՆ ճեմարանին հանգուցեալ վերատեսուչին կինը տիկին Վառվառինէ Քանանեան, գրական հրատարակութենէ մը իր շահած 600 րուպլին զրկեր է Ս. Պատրիարքին, որբանոցներու գործածուելու համար։

ԿՐԿԻՆ ԳԱՆՁԱՆԱԿ

Հանրօգուտ «Մանզումէ»ի կարեւոր առաւելութիւնն եղող ձեր անկողմնակալութեամբ, Թաղեցիի մը տրտունջները հրատարակեցիք անցեալ շաբաթ օր, Սկիւտարի Թաղեցւոց ոմանց գանձանակներու հանդէպ ի հանդէս բերած ցուրտ վերաբերման մասին. և այդ գրութեան ալ կը կցէիք ձեր մասնաւոր դիտողութիւնը, որով պարզապէս համակիր չըլլալնիդ կը յայտնուէր գանձանակներու շրջաբերութեան գործին։

Սակայն թոյլ տուէք, մեծայարգ խմբագիր, որ առանց ըսելու թէ՝ նոյն Թաղեցին իր տրտունջին մէջ իրաւունք ունի թէ ոչ. հարցնեմ ձեզի թէ, եթէ՝ գէթ մեր Իճատիէյի Թաղին մէջ՝ գանձանակի շրջաբերութիւնն դադրէր ինչո՞վ պիտի պահպանուէր մեր վարժարանը, քանի որ ամէն մարդ գիտէ թէ՝ գանձանակի հասոյթով է որ Իճատիէի Երմոնեան - Ներսէսեան վարժարանին ուսուցիչներու ամսաթոշակը կը վճարուի, և ասկէ աւելին ալ, աղքատիկ տղոց գրենական առարկաներ, գրեան և այլն կը շնորհուի ձրիաբար։ Մնաց որ, եթէ վճարողներ՝ յօգուտ բարեգործութեան տալիք լումայի մը համար ա՛յնքան կը տրտնջան, առաւօտէ մինչեւ իրիկուն՝ հոս ու հոն՝ ի նպաստ վարժարանի մը կամ եկեղեցիի մը պայծառութեան՝ ինքնաբերաբար «մուրացիկ»ի հանդամանքն ստանձնող՝ գանձանակ պտըտցնողներն ի՞նչ ընեն։ Ասոնք ալ, իրենց կարգին խորապէս երախտագէտ պիտի ըլլային մեծայարգ խմբագիր, այն ազնիւ անձին՝ երբ ջոխան ջանջանակէ ուրիշ աւելի օգտակար դրութիւն մը մատնանշէր, որմէ ալ նոյն չափով օգտուէր մեր վարժարանը և եկեղեցին։

ՈՒՐԻՇ ԹԱՂԵՑԻ ՄԸ

ՄԱՆԶՈՒՄԷ

Գաւառներու մէջ ուր գանձանակի պտըտցնելու սովորոյթը չկայ, միթէ դըպրոցները չե՞ն պահեր իրենց գոյութիւնը։ Եւ արդէն Թուքումէրով, երեսծանելներով վճարուած դրամ մը ի՞նչ արժէք կ'ունենայ։ Եթէ Իւսկիւտար Իճատիէի վարժարանները գանձանակի արդիւնքներուն միայն կը սպասեն ուսուցիչներու ամսականը վճարելու, ասիկա յանձնարարելի հասոյթ մը չենք նկատեր մենք. քանի որ Պոլսոյ մէջ տասը մարդ կարելի չէ գտնել որ գոհ ըլլայ գանձանակէ, պնակէ։

Մնաց որ եթէ ուղղակի բարենպատակ հաստատութիւններու յատուկ գանձանակներ կան, անոնց կրկնապատիկն ալ կեղծ գանձանակակիրներ կան որ վաւերացուած մուրացկանութիւն մը ի գործ կը դնեն, յօգուտ իրենց անձին։ Մեր պաշտօնէն դուրս է անշուշտ մուրացկանութեան քաղցր հաճոյքին վարժուած անձանց գործ, աշխատութիւն առաջարկել. մենք ժողովրդին դժգոհանքին թարգման միայն եղած ենք ջանջանակը վերցնել առաջարկելով. անոր անհետանալէ ետքն ալ հարկաւ միջոց մը կը գտնուի եկեղեցւոյն ու դպրոցի համար հասոյթ գտնելու. ինչպէս որ կ'ըլլար արդէն գանձանակներու գոյութենէն շատ առաջ և այսօր ալ կ'ըլլայ դեռ գանձանակէ զերծ գաւառներու մէջ։

ԳԵՂԱԳԻՐ ԹԱՇԹԱՃԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

«Մանզումէի Էֆքեար» պատուական Թերթիդ շաբաթ օրուան Թուով, Ուսուցչական Ընտրելեաց Քննիչ Յանձնաժողովոյ Բերայի Արուեստանոցին մէջ ըրած նիստը հրատարակելով, գեղագրութեան քննիչին բացակայութեան առթիւ զարմանք յայտնած և իրաւացի դիտողութիւններ ու խորհրդածութիւններ ըրած էիք։ Այդ քննիչը ես ստորագրողս ըլլալով կը փութամ բացակայութեանս պատճառն ներկայիս հաղորդել ձեզ, յուսալով որ իբր ձեր խորհրդածութեանց մէկ ամբողջութիւնն, պիտի հաճիք հրատարակել զայն։

Ուսուցչական Ընտրելեաց Քննիչ Յանձնաժողովոյ Նիստը, որուն անդամակցելու պատիւը եղած էր մեզի, տեղի ունեցաւ կարծեմ ուրբաթ օր, իսկ Ուսումն. Խորհրդոյ կողմէ եղած հրաւիրագիր նամակը հետեւեալ օրը շաբաթ երեկոյեան ժամ 12ին «գրեթէ դիպուածով» ձեռքս հասաւ, հետեւաբար միեւնոյն ժամուն երբ ձեր դիտողութիւններն և առ իս ղրկուած նամակն միեւնոյն ատեն կը կարդայի, ես ալ ձեզ նման զարմանալու և խորհրդածութիւններ... ունենալու իրաւունք մը ունեցայ, հրաւիրագրին այսչափ փութկոտութեամբ մեզի ղրկուելու միջոցներուն վրայ։

Աւելորդ չեմ համարիր յայտնել նաեւ թէ, իմ հասցէս երբեք պատճառ չէ եղած նամակին յապաղման, վասն զի նմանօրինակ պարագաներու մէջ երբ ձանձրոյթ մը կամ ձրի աշխատութիւն մը խնդրուած է մեզմէ, շատ դիւրութեամբ և օրը օրին մեր հասցէն գտած և նամակը յանձնած են։

Զայս ի գիտութիւն ծանուցանելով ձեզ Գերազնիւ Խմբագրապետ, կը խնդրեմ որ ընդունիք իմ յարգանաց ամենաանկեղծ հաւաստիքն։

Խ. Ս. ԹԱՇԹԱՃԵԱՆ

Ուսուցիչ Գեղագր. Գծագրութեան

16 յուլիս 1902

Կ. Պոլիս Բերա

Սաքըզ Աղաճ 111 Թիւ

Այրի Տիկին Վիրգինէ Օ. Պաղտատլեան, Տէր և Տիկին Գարեգին Պաղտատլեան և Զաւակունք, Տէր և Տիկին Արամ Պաղտատլեան և Զաւակունք, Տէր և Տիկին Մկրտիչ Ճանըմեան և Զաւակունք, Ժէնէրալ Բրօթօբօբօֆ և Տիկինը, Տէր և Տիկին Արթին Պէյ Րէիզեան, Լեւոն Պէյ Ներսէսեան, Տիար Ալանեան, Տէր և Տիկին Գառնիկ Աստուածատուր, Տէր և Տիկին Յովհաննէս Չըրաճեան, Ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականք խորին ցաւով կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը

ՎԱՍԷՄ, ՕՀԱՆ ԷՖ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆԻ

Նախկին տնօրէն հայատակ. դիւանին Արտաքին Գործոց նախարարութեան

Իրենց ամուսին, եղբայր, քեռայր, մօրեղբայր եւայլն, որ կնքեց իւր մահկանացու կեանքն 12/25 Մայիսի, ի Լոզան։

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի յառաջիկայ շաբաթ օր, 20 Յուլիս, առաւօտեան ժամը 3ին (Ը.Թ.) ի Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ Բերայի, ուր փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը, և անտի Շիշլիի գերեզմանատունը տարուելով իւր ազգատոհմին դամբարանը պիտի ամփոփուի։

18 Յուլիս 1902

Մասնաւոր չընդունողներէն կը խնդրուի իբր այն նկատել ներկայս.

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳՈԼԷՃ

ԱՅՆԹԱՊ

Սոյն Գոլէճը պիտի սկսի սեպտ. 10ին։ Գոլէճին դիրքը գեղեցիկ է և ջուրն ու օդը առողջարար։ Ուսանողներու բարոյականին մեծ խնամք կը տարուի։ Կրօնական մթնոլորտը յոյժ վստահելի է։ Ընթացաւարտներուն հանրութեան մէջ վայելած դիրքն ու ազդեցութիւնը Գոլէճին ամենալաւ յանձնարարականներն են։ Դասերու յայտագիրը անցեալ տարի աւելի բարուքեցաւ։ Ուսանողութեան և կերակուրի համար 10 օսմ. ոսկի կը պահանջուի գիշերօթիկներէն։ Իրենց զաւակները Գոլէճ ղրկելու փափաքողները ընդարձակ տեղեկութիւն և ուսմանց յայտագիրը ստանալու համար կրնան դիմել հետեւեալ հասցէին.

Մր. ՄԷՐԻԼ,

Այնթապ 10

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս նոր տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 10 (Ն. Տ.) Դշ.։ Տարեթոշակն է գիշերօթիկներու համար 16 ոսկի օսմ. որուն կէսը վճարելի է սեպտեմբերի սկիզբը և միւս կէսը յունվարի մէջ։

Վարժարանիս տնօրէնին որդին, Մ. Ռ. Չէյմպըրս, Քանատայի մէկ նշանաւոր համալսարանին մէջ փայլուն ընթացք մը աւարտելէ և «ուսուցիչ արուեստից» տիտղոսին արժանանալէ վերջ կը վերադառնայ յառաջիկայ տարի, ստանձնելու համար հաստատութեանս անգլիերէն դասերուն մեծագոյն մասը, նախապատ. կարգերէն մինչեւ բարձրագոյն կարգը և աշակերտները վարժեցնելու համար այդ լեզուաւ ինչպէս գրելու նոյնպէս խօսելու մէջ, իր դասախօսութեան լեզուն պիտի ըլլայ միայն անգլիերէն։ Միեւնոյն ժամանակ պիտի շարունակուին անգլ.-հայ. թարգմանութեան վարժութիւնները բնիկ դասատուներու խնամքին տակ։

Զութակահարութեան կանոնաւոր դաս պիտի տրուի փափաքող աշակերտներուն տարեկան 2 օսմ. ոսկի յաւելուածական վճարումով։

Վարժարանիս պարտէզին կցուեցան վերջերս ընդարձակ գետիններ, որոնք նոր դիւրութիւններ պիտի տան աշակերտներուն զբօսանքի ժամերը աւելի հաճելի ընելու։

Աւելի տեղեկութիւններու համար դիմել Մր. Ո. Ռ. Բիթի, Պայպըլ-Հաուզ, Կ. Պոլիս, կամ վարժարանիս տնօրէն Տր. Ռ. Չէյմպըրսի, նամակները ուղղելով Պայպըլ-Հաուզ։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. Ում. տիւն ազշ. գաբ.	—
» » էն եիւքսէք	30—32½
» » էն աշաղը	30—14½
Րումէլի շըմէն. ազշմ. գընտ.	—
» » էն եիւքսէք	115—12½
» » էն աշաղը	113—75

ՊԱՆԳԱ ԱՔՍԻՕՆԼԱՐԸ

Րէժի ագսիօնը Օս. լիր.	—
Սիկարէթ Ա.	0—16
» Բ.	—84
Թրամվայ	5—40
Ժուխանս	1—37
Օպլիկասիօն Թրամվայ	495—
Ասիւրանս	3—87
Գօրբօրասիօն	0—08
Գօմմէրսիալ	0—10
Լօրիօմ	70—
Պանք Նասիօնալ տը Կրէք	419—50
Թրանսվաալ	137—
Րըլիթըմ Թահվիլաթը	494—
Անատօլը շըմ. ագսիօնը	10—35

ԱՔՉԷԼԵՐԻՆ ՖԻՅԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղշ. տան	ղշ. բր.
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը	108—06
Մէթալիք	102—10
Ինկիլիզ լիրասը	110—05
Ֆրանսըզ ալթունը	87—10
Բօլ	90—10
Գրէմից ալթունը	51—08
Գարպօն գայմէսի	8—60

ԵՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 30 յուլիս

Ինկ. էսհամը Ինկ. լիրասը	95—37
Օսմ. էհսամը գաբանտը	27—50
» » Բ	54—25
« » Գ	29—37
Օսմանլը Պանգասը	12—50
Մըսըր Տույ. մութթահըտէ	109—50
Պուլկար իսթիգրազը	94—
Գամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ	25—33¾
Թրանսվաալ	5—52
Շարթրէթ	3—12

Բարիզ 30 յուլիս

Ֆրնս էսհ. 3%ֆր.	100—37
Եէնի Օսմ. էսհամը գաբանտը	28—10
Րումէլի շըմէնտըֆէրի	115—50
Օսմանլը Րէժիսի էսհամը	324—
» Պանգասը	559—
Գրէտի Լիօնէ	1058—
Իթալիա էսհամը	102—
Բուիօրիթէ Թիւրք	
Օսմանիյէ	482—
Տուան Օթօման	514—50
Սըանեօլ	80—85
Թրանսվալ	138—50
Էժիբսիէն իւնիֆիէ	113—
Շարթրէթ	81—

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	110—12½
Բարիզ 3 այ վատէլի	22—83
Ֆիօրէն Մանտա	21—80

Վիէննա 30 յուլիս

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	239—70
Րումէլի շըմէնտըֆէրի ֆր.	109—20
Օսմանլը Րէժի ագսիօնը	295—

Պէրլին 30 յուլիս

Րումէլի շըմէնտըֆ. (մարգ)	113—20
Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	20—34½

ՐՈՒՄԷԼԻ ՇԸՄԷՆՏԸՖԷՐ ԹԱՀՎԻԼԱԹԸ

195 ԻՆՃԻ ՔՈՒՐԱ ՔԷՇԻՏԷՍԻ—1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1902

Նումէրօ	Ֆրանգ	Նումէրօ	Ֆրանգ	Նումէրօ	Ֆրանգ	Նումէրօ	Ֆրանգ
1700209	600000	1782758	3000	496729	1000	1815672	1000
1052414	20000	923756	»	662639	»	1715372	»
231085	20000	1054556	»	755823	»	1029326	»
735530	«	261676	»	101135	»	948324	»
287311	6000	1815675	»	1599688	»	244977	»
1599690	»	1034412	»	373091	»	74696	»
1271458	»	1692068	»	1340926	»	734701	»
960741	»	808	»	1760462	»	1436640	»
162642	»	790883	»	1954789	»	1700206	»
1333380	»	1232117	1000	1170567	»	1592571	»
106710	3000	405033	»	1306544	»	1401213	»
129865	»	831294	»	1532429	»		
755324	»	176467	»	215589	»		

750 ԱՄՕՐԹԻ ԳԱԶԱՆԱՆ ՆՈՒՄԷՐՕԼԱՐ

806—10	344146—50	737366—70	1170566—70	1592572—5
4196—200	349806—10	739786—90	1170941—5	1599336—40
24006—10	371176—80	755811—5	1173446—50	1599686—90
36136—40	373092—5	755821—5	1181076—80	1610692—95
38976—80	401541—5	782371—5	1283481—5	1618351—5
73211—5	403971—5	790881—5	1232116—20	1667991—5
74697—700	405031—5	798306—10	1260611—5	1692066—70
76136—40	429156—60	822476—80	1271456—60	1700207—10
78111—5	433616—20	831291—5	1296536—40	1715371—5
101131—5	445751—5	845896—900	1800741—5	1742856—60
104731—5	451196—200	875161—5	1306541—5	1759681—5
106241—5	456151—5	923757—60	1310741—5	1759461—5
106706—9	475556—60	937481—5	1326221—5	1782756—60
118706—10	490101—5	939506—10	1333926—30	1784796—800
126276—80	495876—80	945776—80	1333376—80	1787316—20
129861—64	496726—30	948321—5	1333391—5	1789626—30
146731—5	504786—90	960742—5	1340926—30	1791271—5
158651—5	510731—5	967246—50	1391761—5	1800306—10
162641—5	522691—5	970381—5	1401211—5	1815671—5
176466—70	534421—5	979386—90	1315076—80	1819241—5
192486—90	559031—5	981161—5	1436636—40	1332591—5
197756—60	565381—5	1029327—30	1436736—40	1835291—5
215586—90	629036—40	1034411—5	1441056—60	1843141—5
231081—5	648611—5	1045521—5	1441071—5	1853626—30
244976—80	649226—30	1048766—70	1472216—20	1836816—20
261386—90	662496—500	1052441—5	1494781—5	1903391—5
261677—80	662636—40	1054557—60	1495686—90	1930621—5
267626—30	672396—400	1116586—90	1514541—5	1938361—5
287312—5	697321—5	1146991—5	1527341—5	1942231—5
292591—5	715711—5	1152676—80	1532426—30	1954786—90
307626—30	734702—5	1156616—20	1554916—20	1970566—70
330276—80	735326—30	1157056—60	1586381—5	1967691—5

ԻԼԱՆԸ ՐԷՍՄԻ

Տէրսաատոթ Թիճարէթը Պահրիյէ Մահքէմէսինտէն

Մահմուտ Բաշատա Սուլթան օտալարընտա մուգիմ Աւետիս Կարապետեանըն 29 հազիրան սէնէ 318 թարիխինտէն իթիպարէն իլանը իֆլասընա վէ մէսալիհը իֆլասիյէնին րուեէթ վէ թէսվիյէսի զըմնընտա ազաի մահքէմէտէն իզզ. Մարգար էֆ.նին ժիւժ գոմիսէր վէ տավա վէքիլլէրինտէն Միհրան Պէօրբէեան վէ Յակոբ Պահրի էֆէնտիլէրին մուվագգաթ սէնտիք Թայինլէրինէ վէ մազգասըլյա էշխաի զաիտէի պէյթիյէսինին թէմհէրինէ էվրագ տէֆաթիրինին ճէլպինէ վէ քէֆալէթ իրայէ իտէմէաիկի հալտէ հապս վէ թէվգիֆինէ վէ պու պապտէքի գարարըն մուվագգաթէն իճրասընա Մահքէմէի Թիճարէթը Պահրիյէճէ գարար վէրիլմիշ օլտուղունտան, գանուննամէի թիճարէթին 170ինճի մատտէսի մուճիպինճէ տաիմի սէնտիքլէր ինթիխապ օլունմագ իւզրէ չէհրը ազօսթօսըն իւչիւնճի ճումաա էրթէսի կիւնի սաաթ 6 րատտէլէրինտէ աահապը մաթլուպըն մահքէմէի մէզքիւրէնին իֆլասա մախսուս օլան օտասընտա կէլմէլէրի լիւզումը իլան օլունուր։

ԺԻՒԺ ԳՈՄԻՍԷՐ

Ֆի 18 Թէմուզ 1318

☛ ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՕԹ

ՏՈՔԹ. Վ-Մ. ՀՆԴԼԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Ի դիւրութիւն իր հեռաւոր թաղերու յաճախորդաց, դարմանատունը փոխադրած է Թիւնէլին մօտ՝ ԲԵՐԱ, Մեծ Փողոց, Թիւ 454, Ռուսական հիւպատոսարանին կից՝ նոր աբարթըմանը, ուր ըստ առաջնոյն՝ կ'ընդունի ամէն օր կէս օրէն մինչեւ ժամը 5 (Ը.Ե.)։

Առաւօտները կը շարունակէ ընդունիլ իր բնակարանը ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ, ինչպէս նաեւ Գչ. և Շբ. առաւօտները ի Գում-Գաբու. Զարիֆեան դեղարանը։

Տր ԿԱԼԻՆՕՍ

ԿԻԶԼԻ ԽԱՍԹԱԼԸԳԼԱՐ ԹԱՊԻԲԸ ԽՈՒՍՈՒՍԻՍԻ

Կալաթատա Սանտըգճըլար Ճատտէսինտէ 97 նումէրօլու Թէտավիխանէսինտէ խասթալարը գապուլ վէ թէտավի իտէր։ Պէլ սօղուգլուղունուն էն չէտին վէ էն միւզմին հալինտէ վէ օնտան տօլաեը զուհուր իտէն պիր չօգ իտրար եօլու իլլէթլէրինի միւչթէհիր պուլունան տօքթօր ԿԱԼԻՆՕՍ էն եէնի վէ ալէա ուսուլ իլէ, հիչ ազըը հիսս իթտիրմէքսիզին, ազ միւտտէթ զարֆընտա թէտավի իտէր։ Թէրէգգիւտտէն իտէնլէրտէն՝ իւճրէթի խասթալըգլարընըն չիֆասընտան սօնրա ալընաբիլիր։

ՖՐԷՆԿԻ Ղաեէթ եէնի վէ Եվրօբատա թաթպիգ օլունան սօն ուսուլ իւզրէ, Ֆրէնկի խասթալըղընը թամ մուվաֆագըյեէթլէ թէտավի իտէր։ Հէր կիւն սաաթ 4տէն10ա գատար Կալաթատա Սանտըգճըլար ճատտէսինտէ, Գարագուշ օթէլի գարշըսընտա ամպաճը տինքեանը իւզէրինտէ, 97 օմէրօլու թէտավիխանէսինտէ պուլունուր։

Տէր և Տնօրէն

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ԷՃԶԱԽԱՆԷԻ ԹԻՒՐՔԻՒ

Սիրքէճիտէ քեաին (Էճզախանէ-Թիւրքիյէ) եէվմը քիւչատընտան պէրի կէօսթէրտիյի ինթիզամ վէ տըգգաթտան վէ ինզար օլընան քեաֆֆէի էավիյէնին խալիսիյէթ վէ էհվէնիյէթինտէն տօլայը չէհրիմիզին էն միւքէմմէլ էճզախանէսի օլուպ, տիկէրլէրինէ նիւմունէի իմթիսալ օլմագ չէրէֆինի իպրազ իթմիշ տիր. պու տըգգաթ վէ ինթիզամա մունզամ օլան թէհարէթ վէ նէզաֆէթ մէսէլէսի քի էճզախանէլէրճէ ասըլ նազարը էհէմմիյէթէ ալընաճագ մէվատտըն պաշլըճասը տըր. ամմէնին միւսէլլէմի վէ տէվաիրը ըսմիյէնին տախի մուսատտագ օլտուղը իւզրէ պուրատա քէմալը իլէ ճարի տիր. պու կիպի պիր թէէսիստէն պէքլէնիլէն չու խըտէմաթը միւսթահսէնէյէ պիր իլավէի ինսանիյէթ.քեարի օլմագ իւզրէ եէվմը թէէսիսինտէն շիմտիյէ գատար միւրաճաաթ իտէն պիլճիւմլէ զուէֆայի խասթէկեան մէճճանէն թէտավի իթտիրիլմէք վէ մուալէճաթը լազըմէ տախի քէզա պիլա իւճրէթ իթա իտիլմէք կիպի ինթիյար օլընան ֆէտաքեարըըգլար նազարը տըգգաթա ալընաճագ օլուր իսէ պու էճզախանէնին իսթիհսալը մէնֆաաթտան զիյատէ հէմճինսինէ խըտմէթ կիպի պիր Ֆիքրը ինսանիյէթփէրվէրի իւզէրինէ թէէսիս իտիլմիշ օլտուղը տէրհալ թայեին իտէրիւլմէ չու Թասատ օլընան հիմէմաթի մասրուֆէտէն նաշի տիր քի պու էճզախանէ Թարիգը Թէրազգըտա գաթի տէրէճաթ իտէրէք, պու կիւնքի մէրթէպէի իհրազ էյլէմիշ վէ պու եիւզտէն տէ էրպապը միւրաճաաթըն մէմնունիյէթ վէ էմնիյէթինի վէ աթըպպանըն տախի խօշնուտիսինի ճէլպ էյլէմիշ տիր։

Մէզքիւր էճզախանէտէ քեաֆֆէի իլէւ վէ էմրազտա քէսպը իխթիսասը թամ էյլէմիշ մէշահիրը աթըպպա հէր կիւն էվգաթը մուայեէնէտէ հազըր պուլունտըգլարը կիպի զիւքիւր ու ինասէ մախսուս օլմագ իւզրէ տէ մուայեէնէխանէլէր մէվճուտ տըր. էճզախանէտէ պուլընան ալէաթ վէ էտէվաթը ֆէննիյէ«ինին միւքէմմէլիյէթի սէպէպի իլէ եէկեանէ տէնիլմէյէ շայան օլան (թահլիլխանէ) իսէ ճանիպը հիւքիւմէթը Սէնիյէտէն Եվրօբատա տօգուզ սէնէ թահսիլ իթտիրիլտիքտէն սօնրա իլք տէֆա օլարագ քիմիաքեար տիբլօմասընը իհրազ իլէ չէհրիմիզէ ավտէթ իթմիշ օլան Մէքթէպը Թըպպիէի Շահանէ քիմիաքեար մուալլիմլէրինտէն Տօքթօր Ահմէտ Հիւսէյին պէյին եէտը իգթիտար վէ քիֆայէթինէ թէսլիմ իտիլմիշ տիր. մումաիլէյհին ֆէննը թահլիլտէքի իգթիտարը պուրաճա նասըլ մալիւմ իսէ, Եվրօբաճատա օ տէրէճէ մարուֆ տըր, մումաիլէյհ պէտէնը ինսանտա միւհիմ ահը թահլիլ հէր նէ վար իսէ, սանը քէմալը իհթիմամ իլէ պիթթահլիլ աթըպպաեա ինզար վէ պինայէն ալէյհ աթըպպայի մումաիլէյհիմին իլլէթլէրինի պիր գաթ տահա թէհհիլ իթմէքտէ օլտուղը կիպի մէրի օլան մաատէնի նէպաթի հէր նէվ մէվատտը տախի սուրէթը միւքէմմէլէտէ թահլիլ վէ ինզար իթմէքտէ տիր։ 8—8

ՏՕՔԹՕՐ

Մ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԻ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ԲԺԻՇԿ

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ

ԼԱՆԳԱ

ՈՒԷՍԹԸՐՆ

ՔԱՆԱՏԱՅԻ [illegible] ԹՈՐՈՆԹՕ ՎԷ ԼՕՆՏՐԱՏԱ

1851ՏԷ ԹԷՍԻՍ ՕԼՈՒՆՄԻՇ

ԵԱՆԳԸՆ ԳԱՐՇԸ ԻՆԿԻԼԻԶ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄՓԱՆԵԱՍԸ

[illegible]	Ֆրք.	6,000,000
[illegible]	»	1,250,000
[illegible]	»	410,000

Թիւրքիա չիւպէսինին միւտիրի ումումիսի. ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Իսթանպոլ, Պահճէ Գաբու, Անանիատի խան, Ն: 20, 21, 22.

Թաչրալարտա իչկիւզար վէ միւթէպէր աճէնթէլէր արանըլմագտա տըր
ԻԽԹԱՐ.— Շէհրիմիզին էն մաարուֆ Ֆրանսըզ վէ Ալման գումբանիալարըն սէրմայէսի հասըլաթընա նիսպէթէն 100 % օլտուղը հալտէ Ուէսթըրնըքի 125 % տիր։ Իշթէ պու հագիգաթ Ուէսթըրն բաչիվալէրինէ թէֆէվվիւգ իթտիրմէյէ էն պէօյիւք թէէմինաթ տըր։

ՍԻՆԿԷՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ՝ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ՍԻՆԿԷՐԻ ընկերութիւնը իր հռչակաւոր մեքենաներէն մինչեւ ցարդ 18 միլիոն մեքենայ ծախած է։

ՍԻՆԿԷՐԻ ընկերութիւնը զանազան արուեստահանդէսներումէջ 400է աւելի չքադրամ և պատուոյ մրցանակ առած է։

Սոյն անհուն յաջողութիւնը զորս և ոչ մէկ ուրիշ ընկերութիւն կարողացած է ձեռք բերել, ՍԻՆԿԷՐ մեքենայից գերազանցութեան արդիւնքն է։

Կեղծերէն զգուշացէք. Սինկէրի ճշմարիտ մեքենաները կը կրեն իրենց վրայ դիմաց զետեղուած յառկանիշը և կը ծախուին միմիայն ի վաճառատանց

Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐԻ

ՀԱՅԹԱՅԹԻԶ ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱՐՔԱՅԻՆ, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԻՇԽԱՆԻՆ, ԵՒԼՆ.

Արեւելքի համար ընդհանուր վարչութիւն, Բերա, Գումպարաճի փողոցին անկիւնը գտնուած շէնքը։

Վաճառատունք ի Պոլիս՝ Բերա, Մեծ փողոց, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց։ Ղալաթիա՝ Գարաքէօյ Թրամվէյի կայարանին դիմաց։ Պոլիս՝ Սուլթան Համամ և Սուլթան Պայազիտ։ Մասնաճիւղք՝ գաւառաց բոլոր քաղաքներուն մէջ։

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ ԿԵՐՈՆՆԵՐ

ՏԻԿԻՆ Պ. Մ. ՀԻՒՍԷԻՆՃԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱՐՍԱՆԵԱՑ ՄՈՄԵՐՈՒ ԶԱՐԴԱՐԱՆԱՑ

Կ. Պոլիս, Զաքմաքճըլար Եօգուշ, Մեծ Նոր Խանի մէջ, վարի յարկ, Թիւ 47։

ՆԱԽԿԻՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԵՍՐՈՊ ՀԻՒՍԷԻՆՃԵԱՆԻ

ՀԱՐՍԱՆԵԱՑ ՄՈՄԵՐՈՒ փառաւոր զարդարումներովը ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ եղած սոյն վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին ամէն տեսակ մետաքս երիզ, լէմոն ծաղիկ, կրլանդ, քողք, ձեռնոց, մնտուկ, արծաթապատ ափսէ և մկրտութեան հագուստ։

Անգամ մը կ'արժէ այցելել սոյն վաճառատունը տեսնելու համար ապրանաց տեսակի ճոխութիւնն ու աղնուութիւնը, և շատ մը ՖԱՆԹԷԶԻ ձեւեր մոմի կապուածներու որ ամէնէն դժուարահաճն իսկ կրնայ գոհացնել։

Մասնաւոր յանձնարարութիւնք կը կատարուին խնամքով և ճշդապահութեամբ։

ՊԱԼՕԻՍ

ՍՕՖԵԱՏԱ ՄԻԼԼԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ՇԻՐՔԷԹԻ

ՍԷՐՄԱՅԷ, ԻՀԹԻՅԱԹ, ԹԷՄԻՆԱԹ ՖՐ. 7500000

1899տա մէրի իւլ իճրա	էօմիւր սիկուրթասը պէտէլի Ֆրգ.				19,534,276
»	»	եանկըն	»	»	460,267,203
»	»	»	»	բըիմի »	1,433,965

էօմիւր էօլիւլէ վէ չօճուգլար իչիւն միւթէտիտ չէրաիթ իլէ սիկուրթա ագտ իտէր

Եանկըն էօրըը հէր նէվի պինա վէ էշեա իւզէրինէ սիկուրթա ագտ իտէր։

Նագլիյաթ էօրթըլէրը էօրըը մալ, էվրագը նագտիյէ վէ վաբօր սիկուրթալարը գապուլ իտէր։

Հիսսէտարանա՝ 1896տա 18½ %, 1897տէ 18%, 1898տէ 18%, 1899տա 16% թէմէթթիւ թէվզի իթմիշ տիր։

(Տէրսաատէթտէ Գրէտի Լիօնէ,
Շիրքէթին Պանքէրլէրը)Լօնտրատա Անկլօ Աւսթրիան Պանգ,
(Սօֆիատա Պանգ Նասիօնալ Պիւլկար։

Թաշրալար իչիւն միւտաիտ վէ միւթէպէր քէֆալէթլի աճէնթէլէր արանըլըյօր

Թիւրքիա իչիւն ումումի աճէնթէ
ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Գալաթա, Մէր Թէպանի սօգագ Ճէտտիտխան

ՄԱՄՈՒԼԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԷՄԻԶՏԷՆ ՀԱՄԻՏԻՅԷ ՖԷՍԼԷՐԻ

Սայէի Շահանէտէ Իսթանպոլտա Ֆէրիքէօյինտէ թէէսիս իթտիկիմիզ «Համիտիյէ» ֆէս ֆապրիգասը մամուլաթը՝ Եվրօբա մալլարընտան գաթ գաթ իւսթիւն վէ մէթին վէ զարիֆ օլտուղը կիպի, ֆիյաթճա տա էհվէն պուլունտուղը ճիհէթլէ, տախիլի մամուլաթըմըզըն ըղպաճընը թէէմին իթմէք արզուսընտա պուլընան միւհթէրէմ էհալիմիզի էգհէր ճիհէթ մէմնուն իթմէքտէ տիր. էսասէն մագսատըմըզ միլլի սէրվէթըմըզը տախիլտէն իմալ իթմէք էճնէպիլէր իհթիյաճտան վարէսթէ գալմագ նօգթալարընտա միւնհասըր օլուպ, պու էմէլին հուսուլի իսէ, Եվրօբա մալլարընա հէր վէճհլէ րիւճհանիյէթի պիթթէճրիւպէ սապիթ օլան իշպու մամուլաթը տախիլիյէմիզէ էհալիի քիրամըն լայըգ օլտուղը տէրէճէտէ րաղպէթ պույուրմալարընա միւթէվագգըֆ տըր. շայանը իֆթիխար պիր ճիհէթ տախի ֆապրիգամըզ վուգու պուլան սաթըշտան 100 տէ 2 սինի էազիմը ասարը Շէհրիյարիտէն օլան Հիճազ շըմէնտիֆէրինէ մաէլմէմնունիյէ թէրք իթմիշ օլտուղու կիպի, Տար իւլ Աճէզէյէ 450, վէ Պրուսա Համիտիյէ Սանայի մէքթէպինէ 150 ատէտ մա բիւսկիւլ ֆէս իհտա իթմէք սուրէթիյլէ տէ իպրազը համիյէթէ մուվաֆֆագ օլմուշ տըր։ Իշպու ֆէսլէր եազմուրտան թէրտէն պօզուլմատըղը կիպի, գալըպ տախի իսթէմէզ. բըյանան ֆէսլէրին աթէշէ կէօսթէրիլմէյէրէք գուրուլտըլմասը իխթար օլունըր։

Զիյատէ մուհարրէր մահալլէրտէ բիւսկիւլսիզ օլտուղը հալտէ, մագթու ֆիյաթլարըյլա սաթըլմագտա տըր։

Իչի Թիպէթլի գալըպ գուլլանըլը ֆէս՝ պէհէրի 5 ղչ.,

Իչի հասըրըլը գալըպ գուլլանըլը ֆէս՝ պէհէրի 8 ղչ.,

Իչի իքի գաթլը գալըպ գուլլանըլը ֆէս՝ պէհէրի 10 ղչ.,

Իչի աթլասլը գալըպ գուլլանըլը ֆէս՝ պէհէրի 13 ղչ.։

Մահալը Ֆիւրուխթը.— Իսթանպոլտա Համիտիյէ ճատտէսինտէ Քիւչիւք Իսմաիլ Բաշա խանը ալթընտա Ն. 17, Տիւրբէլէր արասընտա Ն. 71, Ագսարայտա Եէշիլ Թուլումպա մէյտանընտա Ն. 101, Շիշլիտէ Օսման պէյ գազինօսը ճիվարընտա ֆապրիգամըզ թահթընտա, Պէշիքթաշտա Ճատտէի Քէպիրտէ Տօգթ. Գրիսեան էֆ.նին խանէսի թահթընտա վէ Իւսկիւտարտա չարշուի քէպիրտէ 44 նումէրօտա վէ Գալատա իսկէլէսինտէ 3 վէ 5 Ն: մաղազալարտա սաթըլմագտա տըր։

Ֆէսլէրիմիզ գըըլուպ պօզուլտուղը Թագտիրտէ չիւպէլէրիմիզին հէր հանկըսընա միւրաճաաթ օլունուրսա, եէնի պիր ուսուլտէ մէճճանէն գալըպլանաճաղը միւհթէրէմ միւչթէրիլէրիմիզէ իլան իտէրիզ։

ՄԱՄՈՒԼԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԷԻ ՕՍՄԱՆԻՅԷՅԷՏԷՆ ԵԸԳԱՆՄԸՇ ՎԷ ՖԻԼԹՐԷԼԷՆՄԻՇ ԷՆ ԱԼԷԱ

ԶԷՅԹՈՒՆ ԵԱՂԼԱՐԸ

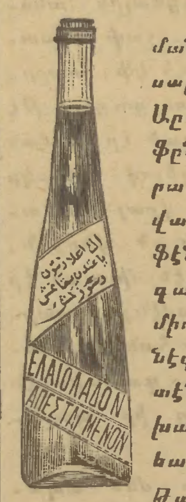

Մէնէքշէ րաեիհալը Օսմանլը միւրէքքէպլէրի վէ սաիրէ մուխթէրիի Կիրիտի Ահմէտ Շէվգը պէյ Թարաֆընտան պու տէֆա իխթիրա իտիլէն «ֆիլթրէ» ալէթի վասըթասը իլէ, ուսուլը ֆէննիյէսի տաիրէսինտէ եըգանմըշ վէ ֆիլթրէլէնմիշ վէ միւտէհի իսլալ իտէճէք հէր նէվի մէվատտը էճնէպիյէտէն արի վէ պէրի գըլընմըշ խալիս վէ նէֆիս զէյթուն եաղլարը մէվգըը ֆիւրուխթա վազ օլունմուշ տըր։

Պունուն խիլաֆընը ֆէննէն իսպաթ իտէնլէրէ իմալաթխանէ Թարաֆընտան 50 օսմանլը լիրասը վէրիլէճէքի տախի թէահհիւտ օլունուր։ Իշպու եաղլարըն կէրէք նէֆասէթինի վէ կէրէք ֆիաթճա էհվէնիյէթինի թէճրիւպէ իթմէք իւզէրէ էրպապը մէզագ՝ տէրունինտէ աթիգ եազըլ գըեէ զէյթուն եաղընը հավի վէ չիշէնին աղզը մուխթէրիի Կիրիտի Ահմէտ Շէվգը մէօհրի իլէ մէմհուր գաբալը չիշէլէրտէն պէհէր ատէտի 5 ղրուշ ֆիաթըլա սաթըլմագտա տըր։

Եազ իսկէլէսինտէ 29 նումէրօլու Նիգօլագի Բարատօբուլօնըն մաղազասընա միւրաճաաթ պույրուլմասը իլան օլունուր։

60 ՂՐՈՒՇ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆՈՎ

Բարեկիրթ և պատուաւոր պատանի մը որ երկու տարիէ ի վեր առեւտրական ասպարէզ մտած է և տեղեակ է մանիֆաթուրայի, ինչպէս նաեւ մաքսի և երկաթուղւոյ գործողութիւններու, վաթսուն ղրուշ շաբաթականով պաշտօն կը փնտռէ վաճառականի մը քով։

Լաւ կը խօսի և կը գրէ Հայերէն, Տաճկերէն և գաղիերէն լեզուները։ Դիմել խմբագրատուն «Մանզումէ»ի։

ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ակռաները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՕՍՖՕՐ կը պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամներուն կանոնաւորաբար աշխատելուն կ'օգնէ։ Այս Ֆօսֆորը որ թանկագին է մարդկային կազմուածքին համար, շատ անգամ կը քիչնայ հիւանդութեանց պատճառով և այն անձը որ կորսնցուցած է մարմնոյն ֆօսֆորը, տեսակ տկարութեանց կ'ենթարկուի։ Արիւնը կը տկարանայ, ջիղերը կը թուլնան, ծունկերը կը կտրտին, ամբողջ մարմնոյն և գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը տրոփէ և դեռ այս կարգի շատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորսուած Ֆօսֆորը կրկին արեան մէջ մտցնելու և զայն զօրացընելու համար, բժիշկներ երբ հնարք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմիագէտ Պիլեօն՝ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ անուամբ դեղ մը հնարեց որ կորսուած ոյժը կատարելապէս կը մտցնէ արեան մէջ, ջիղերը, ոսկորներն ու մարդուս կազմուածք. կը զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաշարժութիւն կուտայ։ Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ զեղծումներու պատճառով անկարողութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ոյժի պէտք ունին, անհրաժեշտ է որ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ O vo-lécithine Billon առնեն։ Օ վօ լէսիթին Պիլեօնը որ ամէնէն ազդու դեղն է շաքարախտին, ընդունուած էր Ֆրանսայի բժշկական Ակադէմիէն և կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։

ԿԱՐԱՊԵՏ ՇԻՆԱՍԻ ԷՖԷՆՏԻ

ՓԱՍՏԱՓԱՆ

Կառավարութեան մօտ Եուսուֆ օղլու խանը, Ն. 18 ԻԶՄԻՐ,

Այս ծանօթ փաստաբանն որ ասկից առաջ Գրգաղաճ հաստատուած էր, այս անգամ իւր գրասենեակն փոխադրած է Իզմիր Եուսուֆ օղլու խանը։ Կը տեսնայ ամենայն ստուգութեամբ, օրէնքի սահմանին մէջ, ամէն դատական, վաճառականական գործեր թէ Հուգուգի, Թիճարէթի Շէրիյէ և թէ ամէն պաշտօնական սենեակներու վերաբերեալ գործողութիւնք։ Կը յանձնարարենք յիշեալ էֆէնտին յարգոյ հասարակութեան։

)(241)(

ԹԵՐԹՕՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖՔԵԱՐ»Ի

ՔԱՍԻՄ

ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

ԱԶԳ ԵՐԷՄԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԹ.

Արսէնի հայրը կը քաշուէր, կ'ուզէր ժամանակ վաստկիլ, քաջութիւնը կը պակսէր իրեն, արձակ համարձակ ամէն բան խօսելու, բայց նկատելով որ խօսակիցին համբերութիւնն սպառելը աննպաստ տպաւորութիւն պիտի ընէր վրան.

—Վստահ եմ որ քիչ մը կը համակրիք ինծի և ընտանիքիս, ըսաւ. եթէ ուրիշ արժանիք մ'ալ չունիմ, գէթ կրնամ պարծենալ որ Հնդկաստանի մէջ միակ հայ վկան եղած եմ ձեր հօր ու խիստ ողբացեալ մօր ամուսնութեան։ Ասկէ զատ տարիներով ծառայած եմ ձեր հօր գործերուն մէջ և իրաւունք ձեռք բերած եմ աղատ ևեւամուտ ունենալու ձեր տունը, ծնողացդ ամուսնութեան օրէն սկսեալ։ Իսկ գալով քեզ, թեւերուս վրայ մեծցուցած եմ, ասոնց ամէնքը քիչ մը քաջալերութիւն կուտան ինծ ըսելու թէ կարելի՞ է որ միակ զոհողութիւն մը ընէք ձեր այնչափ սիրած Կարապետ աղային համար և ԿԵՍՐԱՅՐներու, հայրերու ամէնէն երջանկագոյնը հանդիսացնէք զայն աշխարհի երեսը։

Կարապետ աղան թէեւ բացայայտ բան մը չէր ըսած, բայց նե՞ղ.չը բառը և անոր երկչոտ ձեւերը կը բացատրէին տրդէն առաջարկին իմաստը։

Մեծ անակնկալի մը առջեւ կը գտնէր ինքզինք Ալիս այս պահուս։ Արսէնի հետ ամուսնանալու առաջարկը այն աստիճան անսպասելի էր, որ խրոխտ աղջիկը վայրկենաբար չկրցաւ յուզում մը զսպել. բարկութիւնը, զայրոյթը քիչ մնաց պոռթկար ներսիդիէն։ Կարապետ աղային զգացումները վիրաւորել մահացու մեղք կը սեպէր, ուստի առաջին տպաւորութիւնը անցընել է ետք, սկսաւ խորհիլ։

Նախկին ոսկերիչը առաջարկը կրկնելու քաջութիւնը չունէր այլ եւս, ամքած մնացած էր դատաւորին վճիռին սպասող մեղապարտի մը նման։ Ալիս ցաւեցաւ անոր վրայ, սրտանց կը սիրէր Կարապետ աղան որուն պատասխանած ըլլալու համար.

—Բայց այնպէս բան մը կը պահանջէք ինծմէ որ, ըսաւ, իմ ձեռքս չէ զայն ձեզ տալը, աշխարհի մէջ պիտի չըլլայ մարդ մը որուն ես կնոջայ ըսեմ։

—Ինչո՞ւ, հարցուց Կատարեան բողոքի շեշտով մը, ձեր հայրը երջանկութիւն պիտի չունենա՞յ միակ զաւկին պսակը համբուրելու։

—Աւա՛ղ ոչ, հառաչեց Ալիս խորունկ վիշտով մը։

—Ի՞նչ կ'ըսէք, շեշտեց ոսկերիչը յուզումէն չկրնալով տեղը նստիլ, կ'աղաչեմ քիչ մը բաց խօսինք, կամք չունի՞ք ամուսնանալու։

—Այո՛, վճռուած է արդէն, հօրս հետ պիտի մնամ միշտ։

—Բայց ամուսնութիւնը արգելք չէ ձեր հօր հետ բնակելուն։

—Այո՛, բայց ես որոշած եմ ամբողջ էութիւնովս հօրս նուիրուիլ։

—Կարապետ աղան որ գիտէր Ալիսի հաստատակամութեան աստիճանը, յուզումի սաստկութենէն դողդողալով.

—Ի՞նչ կ'ըսէք օրիորդ, պիտի խենթեցնէ՞ք զիս, Գրիգորեանց էֆէնտին գիտէ՞ ձեր այս կարգի մտածումները։

—Քիչ կամ շատ զգացուցած եմ։

—Աւա՛ղ. գոչեց Կատարեան սրտաբեկ վիշտով մը, ինծ համար չէ որ կը ցաւիմ այնչափ որչափ ձեր խեղճ հօր վրայ, զոր ամէն կողմէ կը հալածէ բախտը. բայց միւս կողմէ գիտեմ որ, առաջարկս մերժել կ'ուզէք և պատրուակ մը գտած ըլլալու համար միայն այսպէս կը խօսիք, ապա թէ ո՛չ կարելի՞ բան է որ ձեզ նման զաւակ մը հօրը մահը փութացնէ։ Եթէ դուք դուք չամուսնանաք, ո՞վ պիտի ամուսնանայ։ Նոյն իսկ ուշացուցած ալ էք. պէտք էր որ մինչեւ հիմա փոփոխութիւն մը մտցուցած ըլլայիք իմ և ձեր այնչափ սիրած մարդուն, ձեր վշտահար հօր կեանքին մէջ։

Ալիս չխօսեցաւ, աչքերը լեցուեցան բայց ամէն ճիգ ըրաւ զգացումը չարտայայտելու համար։

Կարապետ աղան շարունակեց։

—Արսէն քեզի արժանի ամուսին մը չէ, գիտեմ այս պարագան, դուք ամէնէն արժանաւոր, ամէնէն փայլուն երիտասարդներուն կինը ըլլալ կը վայլէք. յաւակնութիւնով չէ որ համարձակած էի այս ծանր առաջարկը ձեզ ընելու, տեսա՛ք արդէն թէ ո՞րչափ նեղուեցայ ատանկ խօսք մը բանալու, իմ տեսակէտս այն էր որ եթէ երկու ընտանիքներ սրտի անքակտելի միութիւնով մը կապուէինք, ա՛լ մինչեւ վերջը երջանիկ պիտի ապրէինք։ Ես կը խորհէի որ անպատճառ փայլուն անուն մը կամ մեծ արժանիք մը ունենալ հարկ չէ Օր. Գրիգորեանցի ամուսինը ըլլալէ առաջ, քանի որ ունէք երիտասարդ քեզ նման թանկագին ամուսինի մը կենակիցը ըլլալէ ետք, փայլը, անունը, համբաւը ինքնին կու գան կը միանան անոր վրայ։ Բայց հիմա դուն այնպիսի յայտնութիւն մը ըրիր, այնպիսի խօսք մը արտասանեցիր որ ամբողջ մարմինս ցնցեց։ Ներէ՛ ինծ օրիորդ, եթէ իմ առաջարկս չընդունելու և զիս մերժած չըլլալու համար կ'ըսես թէ բնաւ պիտի չամուսնանաս՝ սիրայօժար կը հրաժարիմ ես իմ առաջարկէս, հարսս մի՛ ըլլաք, բայց կ'աղաչեմ մի ըսէք թէ ուրիշի մըն ալ հարսը պիտի չըլլաք։

—Ձեր առաջարկէն շատ առաջ, արդէն որոշած եմ ամէն բան և այլեւս ամուսնական էջը գոցած եմ, քանի որ սիրտս չի դրդեր զիս անոր։

—Սիրտը ի՞նչ արժէք ունի օրիորդ, երբ խնդիրը հօր մը բախտաւորութեան կամ երջանկութեան վրայ է. չեմ յուսար որ ձեր հայրը գիտնայ զաւկին այս դիտումները, որովհետեւ ասանկ մեծ վիշտ մը որ հոգին պիտի ցնցէր խեղճ մարդուն, բնականաբար ծածուկ պիտի չմնար ինծմէ։

—Եթէ ոչ բացարձակապէս, գէթ մասամբ զգացուցած եմ հօրս ամէն բան։

—Եւ ի՞նչ պատասխանած է.

—Հասկնալ չէ ուզած։

—Հարկաւ այնպէս պիտի ըլլար, հասկնալ պիտի չուզէր այս վերջին հարուածն ալ զոր աշխարհի վրայ այնչափ սիրած, պաշտած զաւակը տալ կը պատրաստուէր իրեն։ Մայրդ աչքերը բանար ու տեսնար որ այնչափ սիրած ամուսինը ի՜նչ անտանելի տառապանքներու մատնուելու վրայ է։ Ձեր այս մտադրութիւնը զիս ալ կը յուսահատեցնէ. ամուսնանալ, զաւակ հասցընել, ընտանիքէ զրկուիլ, աշխարհի ամէն տառապանքները քաշել և ծերութեան օրերուն երբ մարդ քիչ մը շունչ առնել կ'ուզէ, այն ատեն ալ ենթարկուիլ հարուածներու ամէնէն մեծին որպէս թէ աղջիկները բաւական չըլլային։ Ձէ՛ Ալիս, քեզի պէս ազնիւ աղջկան մը գործը չէ աս, Արսէնը մի առներ, բայց այնչափ սիրած մօրդ սիրուն ըլլայ, նոր վիշտ մ'ալ մի՛ բանար հօրդ սրտին մէջ։ Նոր կեանք մը շընորհէ անոր, թոռներ, թոռնորդիներ, զրաղում, հրճուանք և ուրախութիւն թող սատեղծեն անոր. մէկը հայրիկ թող կանչէ միւսը մայրիկ. թող երթան նստին իրենց տէտէին գիրկը և խելքէ մտքէ չանցած չաղակրատութիւններով ու թոթով մոթով լեզուներով երիտասարդութիւն մտցնեն անոր հինցած, վշտացած, թունաւորուած արիւնին մէջ։

(Շարունակելի)